

BYGG MESTEREN

UTGAVE 0318 FAGTIDSSKRIFT FOR TØMRERFAGET
WWW.BYGGMESTEREN.AS

TEMA FESTEMIDLER:

Her kommer trespikeren

Viktig innleievedtak
som kan omgås

Akrim Nordland
går i gang

Fakturasomling
knekker bedrifter



Bygg bedre, enklere

Med nyheten FlexWrap 60 Tape blir det enda enklere å oppnå et tett og energieffektivt bygg.

Tapen er fleksibel og formbar og sørger for sikker tetting rundt alle større gjennomføringer – uansett form og dimensjon.



Isola FlexWrap 60 Tape

KLIKK HER
FOR MER INFO 

isola[®]

«Egne ansatte som forretningsmodell kan bedre
bransjens renommé og øke rekrutteringen.»

Å bygge stein på stein er gammeldags

Den langsomme utviklingsmodellen som bedrifter har brukt i hundrer av år og som kalles «å bygge stein på stein», ser ut til å ha gått i glemmeboka nå i mars 2018. Det tyder diskusjonene om begrensning i innleie av arbeidskraft de siste månedene på. Arbeids- og sosialkomiteen på Stortinget behandlet i mars fire forslag om ulike former for begrensning i bemanningsbyråenes virksomhet. Forslagene kom fra opposisjonspartiene, og møtte heftige motargumenter fra regjeringspartiene. Nestleder i komiteen, Heidi Nordby Lunde (H), målbar noen av argumentene i et møte med bransjeforeninger i BNL etter komitébehandlingen. Vi la særlig merke til at en begrensning i innleiemulighetene vil skape problemer i byggenæringen, stagnasjon i boligbyggingen og dermed høyere boligpriser. Det vil også skape problemer for bemanningsbyråer, og i Manpower kan 140 arbeidstakere miste jobben, hevdet hun blant annet.

Det er selvsagt ikke riktig at bedrifter kommer til å gå i stå om de ikke får leie inn arbeidskraft i samme omfang som de kan nå. De må i større grad tilpasse oppdragene til egen arbeidsstokk. Slik har det vært i alle år før de siste tiårs frislipp for bemanningsbyråer.

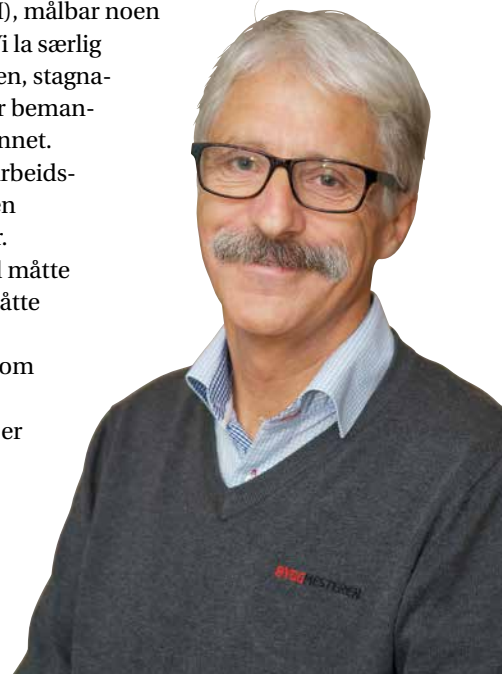
Bedrifter som lenge har satset mer på innleid arbeidskraft enn på egne ansatte, vil måtte omstille seg. Men akkurat som de har tilpasset seg innleie som løsning, vil de også måtte venne seg til å drive virksomhet med egne ansatte igjen.

Arbeidstakerne de trenger, har de kanskje tilgjengelig blant tidligere byråansatte som kanskje til og med har vært innleide i de samme bedriftene.

Klarer de ikke omstillingen, blir de en del av den naturlige avgangen som alltid skjer i næringslivet. Andre har opplevd det før dem. Noen til og med fordi de ble utkonkurrert av bedrifter som ikke tok kostnadene ved egne ansatte og ved å drive opplæring, og derfor fikk et stort konkurransefortrinn.



PER BJØRN LOTHERINGTON
ANSVARLIG REDAKTØR



BYGGMESTEREN

NR. 03/2018 - ÅRGANG 92

Utgitt av Byggforlaget AS

Sørkedalsveien 9,
Pb. 5475 Majorstuen, 0305 Oslo
E-post: post@byggmesteren.as

REDAKSJON



PER BJØRN LOTHERINGTON
ansvarlig redaktør
Direkte tlf: 917 21 550
E-post: pbl@byggmesteren.as



CHRISTOPHER KUNØE
webansvarlig
Direkte tlf: 917 63 644
E-post: ck@byggmesteren.as

ANNONSER



ANNE-GRETHER KROGDAHL
Direkte tlf: 23 08 75 70
E-post: agk@byggmesteren.as

ANNONSEFORMATER OG PRISER
Format (bredde x høyde) 4 farger
Oppslag (385x260 mm): 35.300,-
1/1 side (185x260 mm): 25.100,-
1/2 side (185x130/90x260 mm): 17.800,-
1/4 side (90x130/185x65 mm): 9.800,-
Bilag: 17.400 - 37.100,- Priser eks. MVA

PRODUKSJON

FORSIDEFOTO: Christopher Kunøe
REDAKSJONEN AVSLUTTET: 9. mars
NESTE UTGIVELSE: 19. april
GRAFISK UTFORMING: Jan Almås
TRYKK: 07 Media AS

ABONNEMENT

MEDIEVEKST AS
Tlf: 46 98 67 70
E-post: byggmesteren@medievekst.no

ABONNEMENTSPRISER
Blad + full digital tilgang: 750,-
Medarbeidere/lærlinger/studenter
blad + full digital tilgang: 435,-
Full digital tilgang: 610,-

 **Fagpressen**

Opplag: 5.628
Opplagskontrollert av Fagpressens Mediekontroll
Antall lesere: 39.000
(Kilde: tns Gallup Fagpresse 2015)
Mest lest i byggebransjen!

INNHold

NYHETER

- Viktig vedtak som kan omgås..... **6**
- Akrim Nordland går i gang..... **8**
- En ungdom som griper sjansen..... **10**
- Halvparten vil ansette..... **11**
- Riksantikvaren stiller strengere kompetansekrav..... **12**

BYGGENÆRINGEN

- Fakturasomling knekker bedrifter..... **13**
- Tjen mer penger ved å være å jour..... **14**
- Sparer telefontid..... **16**
- Litt lettere for bedriftslederen..... **18**
- Stor usikkerhet om skattedetaljer..... **19**
- Punktlighet vinner krigen om kundene..... **20**

REPORTASJER

- Hagenbygg lærer opp tømrerne selv..... **22**
- Kan bygge smått også..... **26**
- Stor omsetning på 900 innbyggere..... **30**

TØMREREN

TEMA: FESTEMIDLER

- Skyter trespiker for første gang..... **34**
- Skruer kunne holdt på taket..... **38**
- Det er mulig å unngå at tak blåser av..... **39**
- Smidd og klippet spiker..... **41**
- Bedre inneluft uten kanaler..... **42**
- Produktnyheter..... **46**

FAG

- Kan vi bygge etter tre uker?..... **48**

LAUG OG FORBUND

- Nå står forbundet på egne bein i nord..... **49**

22



Lærer opp tømrerne selv

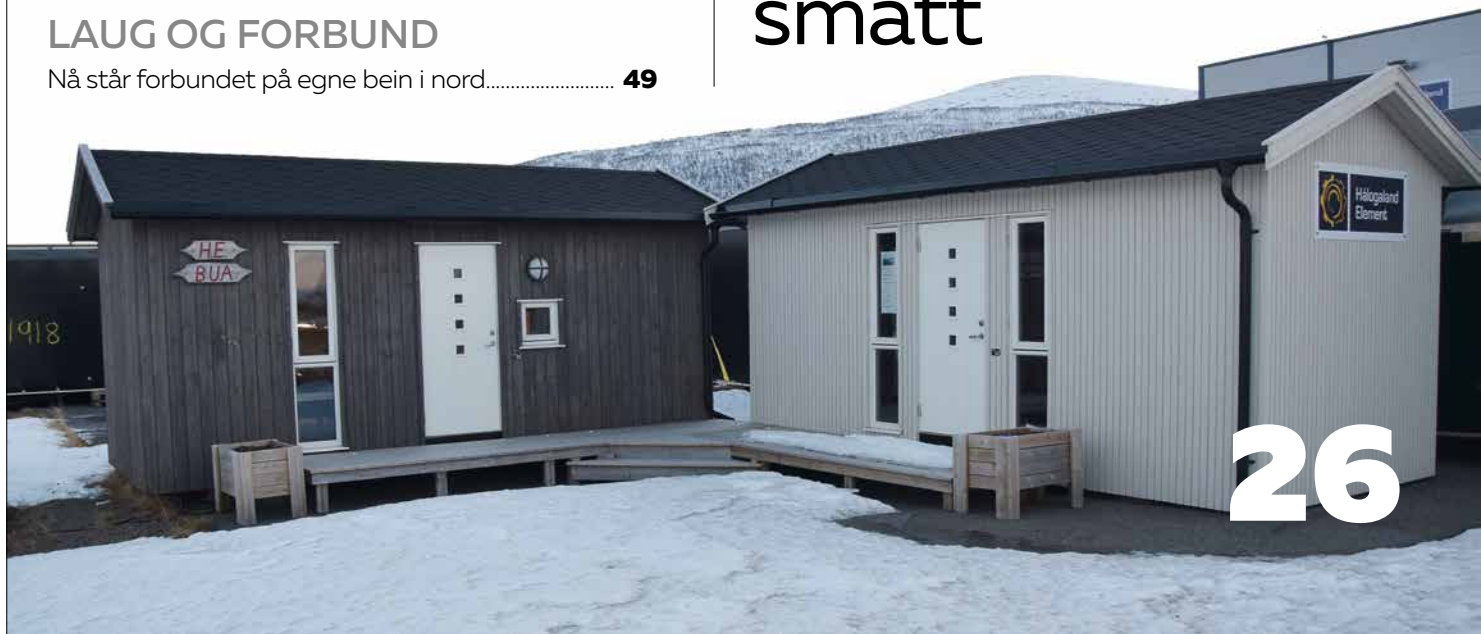
– Viktig vedtak som kan omgås

6



Kan også bygge smått

26



KLIKK HER
FOR MER INFO

LEONBERG

Få overskudd til å levere enda mer

Skal du montere takstoler, precut, hulldekke i tre, bjelkelag eller elementer? Jatak leverer innovative og monterings effektive trekonstruksjoner som gir deg en rask og effektiv byggeprosess. Hvordan du utnytter overskuddstiden er opp til deg, men våre løsninger gir deg tid til å bygge mer, finpusse detaljene eller rett og slett bare nyte resultatet. Les mer på jatak.no



TAKSTOLER



HULLDEKKE



PRECUT



ELEMENTER

Jatak[®]
MONTERINGSEFFEKTIVE
TREKONSTRUKSJONER

Michael fikk stipend for å bli byggeplassleder

BODØ: Tømrer Michael Hjelle Waagønes har framtidsplanene klare, han vil bli byggeplassleder. Nå har han fått et studie- og reisestipend som skal hjelpe ham på veien.

– Dette er midt i blinken for den videre karrieren, sier Michael Hjelle Waagønes etter å ha fått stipendiet på 20.000 kroner fra Bodø Håndverkerstand.

– Jeg skal ta Byggmesterforbundets Byggeplasslederstudium, og trenger pengene til reise og opphold til samlingene som foregår i Oslo, sier han.

– Støtte til kursavgift skal vi sørge for, lovte daglig leder Kjell Ivar Johansen i Snekkerbjørn der Hjelle Waagønes er ansatt.

– Vi er opptatt av å lære opp nye fagarbeidere, og vil gjerne at noen av dem

går videre og blir gode baser, som vi forventer at Michael vil bli, la han til.

Michael gikk læretida si i bedriften og har vært der som tømrer siden han tok svennebrevet i 2014.

Som en av tre «vant» han stipendiet blant annet fordi han har bidratt til opplæring i bedriften og vært fadder for lærlingene.

NYHETER



– Viktig vedtak som kan omgå

Et flertall på Stortinget pålegger regjeringen å endre Arbeidsmiljøloven slik at innleie begrenses, ansettelse uten lønn avskaffes og Arbeidstilsynet får nye sanksjonsmuligheter.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Arbeids- og sosialkomiteen la nylig frem sin innstilling, og regjeringen har nå varslet en egen proposisjon om endringer i Arbeidsmiljøloven i mars.

Til sist var det KrF og Arbeiderpartiets

forslag som vant, mens forslag fra Sp, SV og Rødt om forbud ble forkastet.

HER ER FORSLAGET

Komiteen vil ha en tydelig definisjon av faste ansettelser, hvor fast ansettelse innebærer at ansettelsen er løpende og tidsubegrenset og at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder, samt at det understrekes at fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag ikke oppfyller lovens krav til fast ansettelse.

Arbeidsgiver plikter å gi ansatte forutsigbarhet med en arbeidsplan. Man kan ikke ansette på heltid og lønne som i deltidjobber.

Adgangen til innleie begrenses slik at kun virksomheter som er bundet av



Michael Hjelte Waagones gratuleres av sjefene i Snekkerbjørn, Kjell Ivar Johansen og Bjørn Johansen.



Styreleder Åsmund Østvold i Byggmesterforbundet.

landsomfattende tariffavtale med fagforening med innstillingsrett kan inngå skriftlig avtale om tidsbegrenset innleie. Arbeidstilsynet skal føre tilsyn med innleien.

Forslagene må fremmes på et tidspunkt som gjør det mulig for Stortinget å fatte vedtak innen sommeren 2018.

FOR ENKELT Å OMGÅ

NHO mener dette er gode kompromissforslag. Styreleder Åsmund Østvold i Byggmesterforbundet synes det er positivt at politikerne gjør noe, men de må inkludere praktiske begrensninger som useriøse ikke kan løse ved å fylle ut noen papirer.

– Hvis et useriøst firma bare endrer næringskoden sin i Brønnøysundregisteret fra «Utleie av arbeidskraft» til «Oppføring av bygninger»,

så er man blitt en underentreprenør og kommer unna med det likevel, sier Østvold som ønsker seg en klar definisjon på innleie og underentreprenør inn i kravet.

RENT FORBUD BLIR FEIL

– Vedtaket som nå er gått igjennom, tilhører Arbeiderpartiet og LO/Fellesforbundet. Her fremgår det at bedrifter med tariffavtale kan gjøre avtaler med fagforeningene om innleie. Hva skjer da i bedrifter uten tariffavtale – vil det bety at det blir forbudt med innleie der? spør styrelederen.

Han er usikker på om det å lage begrensninger som avhenger av tariffavtale eller ikke, er veien å gå.

Forslagene fra SV og Rødt om et rent forbud mot bemanningselskaper, synes Østvold blir feil.

– I Norge har vi valgt vekk tilsyn og kontroll ute på byggeplassene, og når behovet for billigst mulig arbeidskraft stadig øker, har vi ingen reell kontroll med dette fremover. Dette ville blitt et forbud på papiret som alle ville omgått på ulike måter, forklarer Østvold.

MÅ HA KOMPETANSEKRAV

Østvold er tydelig på at han ikke kritiserer bemanningsbyråer eller entreprenører som tilpasser seg et ønsket, politisk system.

– Denne utviklingen har fortsatt gjennom flere røde og blå regjeringer. Alt skal være mest mulig fritt uten krav til kompetanse, ansettelser eller andre forhold. Det har store deler av byggebransjen tilpasset seg. Pris er nå den eneste definerte kvalitet og da får man bare de billigste, sier Østvold.

– Det beste vedtaket i denne saken ville vært at bare topper kan tas med innleie og underentrepriser. At bemanning skjer via faste ansettelser. Det er dit vi vil, sier Østvold og legger til:

– Men jeg tror ikke vi kommer dit før det stilles klare krav til bedrifter som skal etablere seg i Brønnøysund. Hvis man ikke har kompetansekrav ved etablering av håndverkerbedrifter, så blir dette altfor enkelt å omgå, sier styreleder Åsmund Østvold. ■

NYHET!

Cascol Floor M1 lavemisjons trelim



- God varmebestandighet
- Høy strekkfasthet
- Hurtigherdende trelim med kort presstid
- Fuktighetsbestandig D3
- Spesielt godt egnet for not/fjær liming og skrudde undergulv mot bjelkelag
- Møbler og tredetaljer





Per Thomassen og Thea Aaker Brunæs representerer de i alt 10,5 stillingene ved A-krimssenteret Nordland.

AKRIM NORDLAND GÅR I GANG

BODØ: Det nye akrimssenteret i Nordland opparbeider seg oversikt over ulike bransjer og næringer, og har lagt en halvårsplan for kontroller.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

– Senteret ble etablert i august i fjor, og hittil har de 11 ansatte brukt tid på å gjøre seg kjent med ulike næringer og næringsvirksomheter i fylket for å forberede en mer aktiv kontrollvirksomhet, forteller Per Thomassen, koordinerende leder i A-krimssenteret i Bodø.

FÅR ALLEREDE TIPS

– Vi har «solgt oss inn» til ulike næringer og bransjeforeninger for å bygge kontaktnett, og har fått mange henvendelser allerede. Alle tips og henvendelser blir undersøkt og vurdert her. Om det er naturlig, vil noen få høre at tipset deres er interessant og at det blir fulgt opp videre, men vi har ikke noen plikt til å opplyse om hva vi gjør med de enkelte henvendelsene vi får, understreker Thomassen.

FIRE ETATER, 11 PERSONER

Han er en av de fire politiansatte som er tilknyttet sen-

teret. Vi møter ham sammen med Thea Aaker Brunæs, også hun i politiet.

I alt er 10,5 stillinger fra fire kontrolltater sitter sammen i senterets kontorfellesskap i Skatt Nord. De øvrige stillingene fordeler seg på to fra Arbeidstilsynet, tre fra Skatt Nord og to fra Nav.

Nordland er et stort fylke og akrimssenteret har delt det inn i fem distrikter som de skal følge opp.

KONTROLL MED FLERE NÆRINGER

Selv om det er stor byggeaktivitet i fylket, og det er antatt at det foregår en del kriminalitet i byggenæringen, er det mange andre deler av næringslivet som også fortjener å bli kontrollert. Fiskerinnæringen er stor i fylket, og det er en del aktivitet der som vil være naturlig å følge opp, sier Thomassen og Brunæs.

– Akrimssenteret har motatt informasjon om at det kan være arbeidslivskrimina-

litet i ulike varianter i byggenæringen, og det ønsker vi å undersøke nærmere i tida framover, sier de.

VISSTE IKKE OM UNDER-ENTREPRENØRENE

En av henvendelsene akrimssenteret har fulgt opp med kontroll nylig, gjaldt en stor byggeplass, og kan se ut til å være klassisk idet hovedentreprenøren har sitt i orden, mens en underentreprenør ikke har det.

Thomassen forteller at en kontroll viste mangler ved HMS-arbeidet, slik det var tipset om. Det var en underentreprenør til en underentreprenør som ikke hadde alt i orden, noe hovedentreprenøren ikke visste om.

På oppfordring fra Bodø kommune, følges også byggingen av nytt rådhus nøye av Skatt Nord og Akrimssenteret. En kontroll på byggeplassen nylig, viste at alt var i orden. ■

Politiet skal prioritere arbeidslivskrim

OSLO: Nå kommer det fra høyeste hold: Politiet skal prioritere innsats mot arbeidslivskriminalitet i år, har Riksadvokaten bestemt. De to andre områdene som skal prioriteres i 2018, er alvorlige volds- og seksuallovbrudd, ikke minst overgrep mot barn, og trusler mot dommere og journalister.

– Innsats mot arbeidslivskriminalitet er viktig for å hindre undergraving av velferdsstaten. Det krever et tett samarbeid på tvers av politidistrikter, særorganer og med andre offentlige kontrollorganer og næringslivet, konstaterer assisterende riksadvokat Knut Erik Sæther i en pressemelding.

Lover tiltak, ikke flere akrimssentre

OSLO: Arbeidsminister Anniken Hauglie vil gjerne styrke akrimssentrenes arbeid, men lover ikke flere nye akrimssentre.

– Nå er det sju sentre rundt om i landet, og de gjør en god jobb, sier Hauglie til Byggeindustrien. Hun sier at arbeidet i sentrene skal styrkes «uten av det nødvendigvis betyr at flere nye sentre skal opprettes».

Leder av A-krimssenteret i Oslo, Bjørn Marhaug, sier til frifagbevegelse.no at han vil ha full offentlighet om næringsopplysninger for å stoppe kriminalitet i arbeidslivet. Han vil ha en smilefjesordning for byggebransjen som den de har innført i Mattilsynet.

NED TIL STØRSTE DETALJ



KLIKK HER 
FOR MER INFO



LAGES MED
RETURGLASS

Forskjellen ligger i detaljene. Det er på den måten du kan planlegge bygg for framtiden. Ta byggisolasjon, for eksempel. GLAVAs produkter er laget med returglass som råvare, og er utviklet for å isolere best mulig. På den måten bidrar vi til at samfunnet kan bruke energiresursene mer effektivt og miljøvennlig. Det er en ingen liten detalj.



For norske forhold

En ungdom som griper sjansen

FREDRIKSTAD: Fatlund Rama griper sjansen som byr seg og snakker med Lars Erik Borgersen i Byggmester Håkon Hansen AS som kan bli arbeidsgiveren hans fra i sommer. Rama kan vise fram et godt stykke tømrerarbeid som han har gjort på foreldrenes hus.

Han han skiller seg positivt ut fra de 160 vg2 elevene som får anledning til å møte bedrifter på byggebransjens dag i Fredrikstad midt i februar fordi han «selger seg inn» så aktivt hos en arbeidsgiver. Det var akkurat det arrangørene



Lars Erik Borgersen ser med stor interesse på hva Fatlund Rama har å vise frem.

håpet skulle skje.

Lærlingansvarlige Borgersen var imponert over det Rama kunne vise fram:

– Det er godt gjort på ditt nivå å sette inn dør og vindu og liste rundt. Jeg har god tro på deg som tømrer! sa han.

Foruten orientering om byggenæringen og hvilke muligheter som venter der for unge mennesker, inneholdt dagen en førpremiere på Norske byggeklosser. Om ettermiddagen og kvelden var også bedriftene med ansatte invitert til mat og kino.

Stipend til fire unge håndverkere

OSLO: Som en del av midlene Sparebankstiftelsen DNB har gitt til Fortidsminneforeningens prosjekt Kulturminner for alle, ligger også stipendier til unge håndverkere. Stipendiene er på 25 000 kroner og skal gi fire unge håndverkere mulighet til å delta på Treseminaret på Hjerleid på Dovre i april og Handverksdagene på Røros i august.

De fire som fikk stipend, er tømrerne Espen Aasbø (23) fra Gjerstad i Aust-Agder, Peder Nerli (30) fra Tønsberg og Stian Asheim (29) fra Ryfylke og tømrerlærling Jan Inge Dvergsdal (27) fra Jølster i Sogn og Fjordane.





Halvert tidsbruk
ved bestilling av
dører og vinduer

Ved å bruke Gilje Varden gir du kundene en bedre kjøpsopplevelse, samtidig som du reduserer mulighetene for feilbestilling.

Prisen på produktet oppdateres fortløpende etter de valg du gjør, og du kan når som helst sette produktet i bestilling eller skrive ut et detaljert tilbud til kunden med bilde av produktet.

GRATIS
web-verktøy



For å motta proffbruker ta kontakt med: varden@gilje.no eller distriktsansvarlig.

gilje.no

Halvparten vil ansette

OSLO: Halvparten av bedriftene som deltar i BNLs konjunkturbarometer for 2018, sier de vil ansette flere i første halvår, men fire av ti sier det er utfordrende å få tak i gode folk med fag- og svennebrev, viser BNLs konjunkturbarometer.

Det er en stor og positiv endring, særlig siden færre vil nedbemanne. Markedsforventningene til 2018 er optimistiske, og optimismen strekker seg helt inn i 2019 for bedriftenes egen økonomi. Men forventningene til resultat er lave. De fleste bedriftene forventer å gå med overskudd på mellom tre og seks prosent.

– Det er et tankekors at det til tross for optimismen som rå, er over 20 prosent av bedriftene som forventer at de skal gå i null eller med underskudd i 2017, og at 2018 har startet med flere konkurser enn tidligere. Det viser at konkurransen i markedet er stor og prispresset høyt, sier direktør Jon Sandnes i BNL.

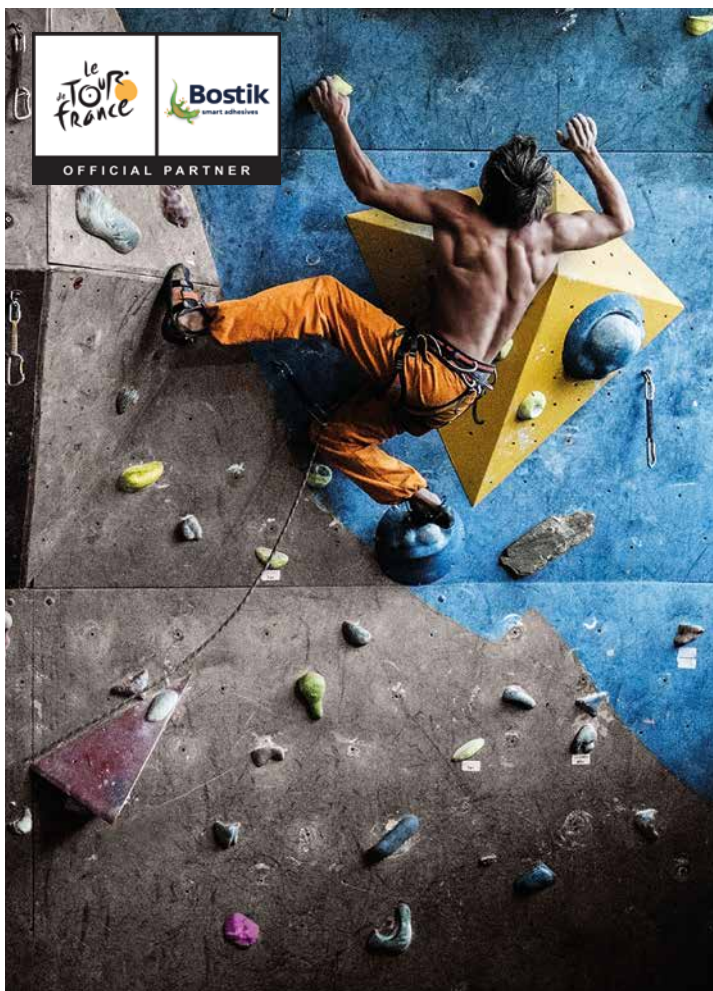


Investerer 22 mill. i Termowood

HURDAL: – Nå går vi over til fullskala produksjon, sier daglig leder Henning Thorsen i Thermowood.

Han har fått det statlige investeringselskapet Investinor i ryggen. Det satser 11 millioner kroner på bygningselementprodusenten. Selskapet Oxer Kapital er også med i emisjonen som er på totalt 22 millioner.

– Vi har vært igjennom en vellykket demonstrasjonsfase og går nå over til fullskala, tilnærmet helautomatisert produksjon i Hurdal og som vil basere seg på norsk trevirke, sier Nils Otto Ørjasæter, styreleder i Termowood.



Bostik
smart adhesives

Styrken er i limet!

OPPDAG FLERE BRUKSOMRÅDER MED
MAXI RANGE MONTERINGSLIM OG FUGEMASSER



Sterkest

Raskest

Fikser alt

Krystallklart

Miljøsmart

Les mer på www.bostik.no

Riksantikvaren stiller strengere kompetansekrav

OSLO: Håndverkere som skal jobbe med fredete bygninger, må ha deltatt i minst tre lignende arbeider tidligere, mener Riksantikvaren.

Det framgår som ett av flere krav riksantikvaren har bedt fylkeskommunene og andre eiere av fredete bygninger og listeførte kirker om å følge opp.

– Vi vil med disse kravene bistå eierne for å sikre at verneverdige bygninger blir tatt hånd om på en riktig måte, sier seksjonssjef Harald

Ibenholt i Riksantikvarens konserveringsseksjon.

– Vi håper også at kravene bidrar til å motivere flere til å ta videreutdanning i bygningsvern, legger han til.

SKOLEPOENG OG REALKOMPETANSE

Riksantikvarens mener håndverkere må ha fagskolepoeng, studiepoeng innen praktisk bygningsvern eller kunne dokumentere tilsvarende realkompetanse ved siden av praksis fra minst tre tilsvarende arbeider.

Videre stilles det krav om at lærlinger eller andre som er i gang med å bygge opp kompe-



tanse, følges opp kontinuerlig.

Riksantikvaren mener videre at sentrale personer og byggeplassleder i prosjektet må beherske norsk for å kunne diskutere kvaliteten

ved utførelsen.

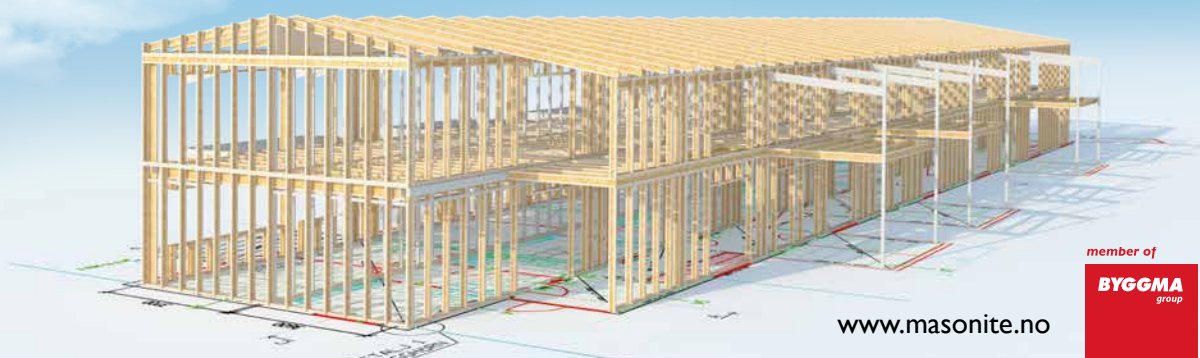
Fylkeskommunene fikk riksantikvarens krav for ett års tid siden, og kravene begynner nå å feste seg, konstaterer Ibenholt.



Det enkle valget

SMART I-BJELKESYSTEM FOR TAK, VEGGER OG GULV

Lett • Sterk • Rett • Lang



www.masonite.no

member of

BYGGMA
group

BYGGENÆRINGEN

Næringslivssider i Blikkenslageren | Byggmesteren | Maleren | Murmesteren | Rørfag

1-2018



FAKTURASOMLING KNEKKER BEDRIFTER

Det er ikke tapt egenkapital som knekker håndverksbedrifter – det er tom bankkonto. Somler du med faktureringen, kan du tape mye, konstaterer revisor og regnskapsfører Toril Ulfesnes. På de neste sidene får du praktiske råd og tips for å drive bedriften bedre.

TJEN MER PENGER VED Å VÆRE À JOUR

Du kan drive mye mer lønnsomt hvis du engasjerer deg mer i regnskapet ditt. Og hvis ikke regnskapsbyrået kan tilby deg moderne digitale løsninger, så bytt dem ut!



Oddbjørn Roksvaag

Toril Ulfsnes vet hvor skoen trykker. Hun er registrert revisor, autorisert regnskapsfører og direktør i Nordmøre Revisjon. I flere tiår har hun vært tett på et hundretalls håndverksbedrifter. Hun gir deg gode råd om hvordan du kan få bedre oversikt i egen bedrift og derigjennom bedre lønnsomheten din.

Godt regnskapssystem

– Du kan få god oversikt over økonomien i bedriften med enkle grep. Nøkkelen er et godt regnskapssystem som gir deg tilgang til ditt eget regnskap. Slik får du et eierforhold til bedriftens regnskap. Og ikke la andre fakturere. Gjør det selv direkte i regnskapssystemet. Det gir deg bedre kontroll, sier hun.

– *Det finnes mange som gjør det på den gamle måten, og det kan gå bra det også?*

– Det går mange ganger bra, men mange kunne hatt både 50 og 60 og 70 prosent bedre bunnlinje dersom de hadde engasjert seg mer i eget regnskap.

Ha oversikt

Hva slags system har du i bedriften? Har du et system hvor regnskapet til enhver tid er ajourført, eller leverer du hele årsregnskapet i en plastpose i mai?

Ulfsnes er opptatt av at bedriften engasjerer seg i regnskapet. Ikke bare for å oppfylle lovpålagte krav, men for sin egen del. Hvis du har et avstandsforhold til ditt eget regnskap og din regnskapsfører, så er det et faresignal i seg selv.

Dersom du skal bygge en garasje, så kan du lett finne ut hvor mye tid du brukte på den forrige og hva som ble innkjøpt av materialer til prosjektet.

– Skal du ha nytte av regnskapsdata, må du være à jour. Da må du få inn fakturaene, løpende registrere timer, skanne inn bilag og sørge for at alt fanges opp i systemet som gir grunnlag for fakturering. Da blir det mye mer mening i det. Da ser du med en gang at noe er galt. Da har du nytte av tallene på en helt annen måte.

– Hvis du jobber med skippertak, blir ikke tallene til å stole på. Da blir det gjerne funnet en bortforklaring, og så blir det gitt en for billig pris også neste gang, sier Ulfsnes.

Bytt regnskapsbyrå!

Mange bedrifter har hatt et årelangt forhold til regnskapsbyrået sitt. En del av dem bruker fortsatt de gamle løsningene som er basert på at kunden leverer en perm med bilag annenhver måned. Ulfsnes antyder at knapt halvparten av regnskapsbyråene sitter

med digitale og moderne løsninger.

– Kan ikke regnskapsbyrået ditt levere en tjeneste som består av et moderne og brukervennlig regnskapssystem som gir deg tilgang, så bytt regnskapsbyrå. Det finnes i dag en rekke gode og brukervennlige regnskapssystemer i ulike prisklasser, sier Ulfsnes.

Ha kontroll på innbetalinger

Mange håndverkere taper hvert år betydelige beløp på fakturaer som av ulike årsaker ikke blir betalt.

– Hvis du ikke er à jour og du ikke leverte alle betalingsbilagene til forrige momstermin, så blir fordringene fort et halvt år gamle. I mellomtiden er du veldig utrygg og tar det ikke opp om du treffer kunden i en annen sammenheng, heller. I denne perioden reduseres betalingsviljen hos kunden. Da er det lettere å purre når du er trygg på at du har fått med deg alle innbetalingene og du er sikker på at kunden ikke har betalt.

– Mange håndverkere sliter med likviditet på grunn av for lite fokus på å fakturere i tide og få inn pengene i etterkant. Det er ikke tapt egenkapital som knekker de fleste selskap, men mangel på penger på konto. Du kan ha mye kundefordringer, men hvis du ikke har

REGNSKAP

Små og store best

Toril Ulfsnes ser et mønster i hvem som sliter med oversikten.

– Mange håndverksbedrifter har en liten administrasjon. Alt administrativt arbeid blir gjort på kveldstid. De fakturerer på kveldstid, og så blir det 80 prosent ferdig. Så blir det ofte ikke helt ferdig før regnskapsføreren purrer uken før momsfristen. Da er tallene allerede gamle og verdiløse.

– Bedrifter med én til tre ansatte greier ofte å holde en grei oversikt og det er ikke så mye arbeid å være å jour. Har du seks-sju ansatte, begynner administrasjonen å bli mer krevende, men bedriften er kanskje likevel for liten til å ha egen administrasjon. Det er mange med en omsetning mellom fem og ti millioner, som sliter med dette. De store bedriftene har ofte bedre forutsetninger for å ha mer kontroll.

Jevnlig fakturering lønner seg

For en del bedrifter kan det være lønnsomt å ansette en person på administrasjon.

– Deler av en slik stilling kan lett tjenes inn i de fleste virksomheter. Det gjelder spesielt de som ikke har et godt system og som fakturerer sent. God oversikt og jevnlig fakturering gir flere fakturerte timer. Det er også lettere å akseptere en faktura for kunden når den kommer like etter et oppdrag er utført.

Fersk betalingsvilje

– Det er større betalingsvilje for fersk leveranse. Derfor er det viktig å fakturere ofte og like etter leveransen. Da har du mer forhold til det som skal faktureres. Faktura fra håndverkere er blant de største fakturaene en privatperson får. Går det for lang tid før fakturaen kommer, så bruker man kanskje avsatte penger til noe annet. Sender du fakturaen sent, er det ikke sikkert at det er penger igjen til å betale din faktura, sier Toril Ulfsnes.



FARE: Dette er et faresignal! Revisor Anita Folland får jevnlig inn poser med bilag fra håndverkere. Det gir håndverksbedriften dårlig oversikt over egen virksomhet.



Mange kunne hatt både 50 og 60 og 70 prosent bedre bunnlinje dersom de hadde engasjert seg mer i eget regnskap.

Toril Ulfsnes

klart å få dem inn til rett tid, så blir det ofte dyre løsninger og vanskelig å skaffe likviditet dersom du trenger det i forbindelse med neste prosjekt.

Vurdér kunden

Det er viktig å kredittvurdere kunden og sikre bankgarantier. Det gjelder både bedriftskunder og privatkunder.

– I vårt daglige virke ser vi at det står igjen noen store fordringer hos håndverkere. Noe av dette kunne vært unngått dersom man kredittvurderte kunden på forhånd.

Det kan jo også oppstå ting underveis som gjør at prosjektet blir dyrere, men da er det viktig med god dialog med kunden slik at han kan skaffe ytterligere finansiering.

Rating blir viktigere

Stadig flere kunder, både offentlige og private, legger bedriftens rating til grunn i anbudskonkurranser. Forhold som manglende skattetrekkskonto og ulovlig lån til aksjonær medfører lavere rating.

– Vi ser at god rating er en stadig viktigere faktor ute i markedet. Enkelte kommuner krever nå minimum rating A for at bedriften skal få delta i anbudskonkurranser. Også mange private aktører stiller nå krav til rating. I et marked der det får større betydning, blir det enda viktigere å ha en ren økonomisk status og gode rutiner som sikrer selskapet en god og trygg økonomi.

– Fokuset på rating vil være et positivt bidrag til mer seriøsitet i håndverksbransjen, sier Toril Ulfsnes.



Sparer telefontid

GOD INVESTERING:
Tilbakemeldingene vi får, tyder på at de to-tre tusenlappene håndverkskundene våre bruker på tjenestene våre mer enn betaler seg, sier Geir Bodin i We4You.

Håndverkere blir overrasket over hvor mye bedre tid de får når de får hjelp til å svare på telefonen. Dessuten tjener de bedre.

Jørn Wad

– Vi svarer for flere håndverkere, både innen gulvfaget, elektro og takfornyning. Tilbakemeldingene vi får, er at folk er overrasket over hvor mye bedre tid de får, og ikke minst at inntjeningen har blitt bedre – mye bedre.

Det sier Geir Bodin. Han grunnla i sin tid We4You, nå er han i en markedsjobb. Spesielt for håndverkere mener han at det er mye å hente på å bruke en svarservice av den typen han står for.

Bedre kundebehandling

– For det første handler dette om en bedre kundebehandling. Kundene føler seg bedre ivaretatt. Du har sikkert selv blitt irritert og kanskje ikke ringt tilbake når du møter en telefonsvarer, sier han.

– Ikke er det så sikkert at noen ringer tilbake til deg, heller, om du legger igjen beskjed. Og gjør du ikke det, forsvinner anropet ditt raskt nedover på «missed calls» og du blir borte.

27 prosent forsvinner

– Faktisk sier hele 27 prosent i en nylig utført

undersøkelse at dersom de ikke får svar hos håndverksbedriften første gang de ringer, så kommer de ikke til å ringe tilbake. Det betyr at man kanskje kan gå glipp av en fjerdepart av nye inntekter bare fordi man ikke kunne ta telefonen akkurat da, forteller Geir Bodin.

– Spesielt for de mindre håndverksbedriftene er det jo slik at alle i selskapet er ute på ett eller annet, og dermed kan det bli vanskelig å rekke over telefonene også. Når det er sagt, har vi ansvaret for å svare telefonen for bedrifter helt opp til 120–130 ansatte.

Bodin er tydelig på at mange håndverkskunder han har, sier at noe av det de setter mest pris på i hverdagen, er å slippe å bli forstyrret i jobben.

Et eget fag

– Kan det ikke være spørsmål dere ikke kan svare på, fordi dere ikke kan faget?

– Joda, men det forventer heller ikke de som ringer: Glem ikke at det å svare på telefonanrop i seg selv er et fag, og det er det sikkert mange håndverkere som ikke er veldig skolert i. Vi lærer oss jo dessuten

å svare på de enkleste faglige spørsmålene, etter avtale med oppdragsgiveren.

Ifølge Bodin aksepterer de som ringer, lett at noen ringer dem tilbake hvis det blir litt for dyptpløyende spørsmål.

– For ikke å snakke om alle de salgs-telefonene håndverkerne slipper unna. Bare det er argument nok for mange, sier Bodin. Han understreker også at firmaet legger inn bestillinger hos kundene sine og slik sett opptrer som et kundesenter.

Faktisk sier hele 27 prosent i en nylig utført undersøkelse at dersom de ikke får svar hos håndverksbedriften første gang de ringer, så kommer de ikke til å ringe tilbake.

Geir Bodin

LEDIG KAPASITET..?

- Gode penger å tjene på piperehabilitering i ditt distrikt!
- Gratis opplæring
- Vi formidler jobber, sponser annonser, samt hjelper til med utregning av tilbud.
- Vi lagerfører alle deler.
– Ta kontakt for en uforpliktende prat om evt samarbeid.



heatfab

High-performance chimneys and vents.

Produkt.dok.: SINTEF 128-035



HEATFAB

Tynnveggede rustfrie stålrør, godkjent for rehabilitering av alle typer piper. Enkel montering, samt lite for- og etterarbeide.

VANGBO A/S, 2040 Kløfta
Tlf: 63 98 12 20, fax: 63 98 04 65
e-post: vangbo@vangbo.no
www.heatfab.no

LITT LETTERE FOR BEDRIFTSLEDEREN

Har du en liten bedrift, kan du slippe litt lettere unna årsavslutningen for 2018.

Per Bjørn Lotherington

Som en del av regjeringens forenklinger for næringslivet, er det innført to endringer for mindre bedrifter i år. De handler om at flere får rett til ikke å ha revisor og at mindre selskap slipper å utarbeide årsberetning.

Økte terskelverdier

Terskelverdiene for driftsinntekter og balansesum for å slippe å ha revisor, økte fra januar i år. De justerte verdiene er at bedriften ikke har flere enn 10 ansatte, den har mindre enn seks millioner kroner i driftsinntekter og balansesum på under 23 millioner kroner.

Det skal føre til at ytterligere 7 500 bedrifter kan slippe å ha revisor. Fra før er det omkring 130 000 firmaer som har valgt ikke å ha revisor.

Tid og penger

– For en liten bedrift kan dette bety både tid og penger som kan brukes på nye idéer som skaper flere arbeidsplasser, skriver Næringsdepartementet i en pressemelding.



For en liten bedrift kan dette bety både tid og penger som kan brukes på nye idéer som skaper flere arbeidsplasser.

Næringsdepartementet

ENKLERE:
Flere slipper revisor og årsberetning.
(Illustrasjon: Shutterstock)

Departementet mener at næringslivet kan spare 90 millioner kroner på forenklingen.

Om et firma ikke ønsker å ha revisor, må det være vedtatt på generalforsamling før årsskiftet og meldt foretaksregisteret innen 15. januar.

Usikkerhet om videre drift

Fra i år kan også mindre bedrifter slippe å utarbeide årsberetning. Firmaet må i tilfelle oppfylle to av tre krav: Salgsinntekten er mindre enn 70 millioner kroner, balansesummen er mindre enn 35 millioner kroner og det er færre enn 50 ansatte.

Er det tvil om fortsatt drift, må det redegjøres for i en note til regnskapene.

Endringen begrunnes med at verdien av en årsberetning er mindre enn det det koster for bedriftene å utarbeide dem.

For den som likevel vil skrive årsberetning, kan vi tipse om at altinn.no har en nedlastbar mal til det. Den er på to A4-sider og viser hva man minst må redegjøre for.

De fleste regnskapsførere kan nok også utarbeide en årsberetning som en del av årsavslutningen om kunden ønsker det.



FAKTA

Sparer med e-kjørebok

Slurver du eller de ansatte med kjørebok, risikerer dere stor straffeskatt.

Kjørebokutvikleren Abax har et overbevisende regnestykke på nettsidene sine. Den tar eksempel i en bedrift med fem biler som har ny pris 225 000 kroner. Etter tre år kan bedriften bli beskattet med 728 000 kroner og den ansatte med cirka 300 000 i skatt og toppskatt.

Både firma og ansatte vil tjene på å bruke elektronisk kjørebok framfor å bruke sjablongmodell ved privat bruk av yrkesbil, poengterer også Regnskap Norge i et kundebrev.

En varebil som er nyere enn tre år og har en nypris på 350 000 kroner, vil gi et innteksttillegg på 60 000 kroner for brukeren.

STOR USIKKERHET OM SKATTEDETALJER

Mye har vært usikkert om skatt til godt inn i 2018. Her er noen fakta.

Knut Randem

Kostgodtgjørelse er et eksempel på usikkerheten. Her ble brakke dietten først avskaffet for så å bli innført igjen med nye regler. Nå blir deler av dietten skattepliktig.

Brakkesatsen på 205 kroner er opphevet. Arbeidstakere på yrkesopphold kan få en skattefri diett på 88 kroner eller utgiftsdekning dokumentert med bilag.

Arbeidsgivere som dekker utgifter til mat for ansatte som overnatter på et sted med kokemuligheter, må nå skille mellom ansatte

som er pendlere og ansatte som er på reise eller yrkesopphold.

Skatt på overnatting

Ved reiser uten overnatting vil Statens satser for kostgodtgjørelse fortsatt være skattefrie. For reiser med overnatting innenlands er den ulegitimerte satsen for kostgodtgjørelse 733 kroner, men bare deler av beløpet er skattefritt.

For pendlere er 24-månedersregelen opphevet og skattefri dekning til merutgifter

til kost og losji gjelder også etter 24 måneder.

Skatten går opp og ned

Både selskapsskatten og personskatten senkes med 1 prosent til 23 prosent fra 2018. Skattekasse 2 avskaffes og gir en skatteskerping for dem det gjelder. Innslagspunktene for trinnskatten er økt med 3 prosent; for eksempel kan ferievikarer på frikort tjene opptil 55 000 kroner skattefritt. Eiendomsskatt skal ikke omfatte maskiner etter en kort overgangsperiode.

Rabatten ved beregningen av den skattepliktige fordelen av elbil som firmabil, reduseres til 40 prosent.

Det er gjort endringer i opplysningsplikten om utenlandsk arbeidskraft til Skatteetaten. Opplysningsplikt om arbeidstakere begrenses til bare å gjelde egne arbeidstakere, og grensen for unntak fra opplysningsplikten for små oppdrag økes fra 10 000 kroner til 20 000 kroner.

Kilder: Finansdepartementet, Skatteetaten

Som medlemsbedrift i Fordelstorget får du nå enda bedre betingelser på ditt ESSO CARD™ firmakort!

Fra 01.01.18 gjelder følgende betingelser:



PUMPEPRIS

**PT. 63 ØRE I RABATT
PER LITER BENSIN**

**PT. 68 ØRE I RABATT
PER LITER DIESEL**

Beregningsgrunnlag for rabatt er den til enhver tid gjeldende pumpepris.

LISTEPRIS

**PT. 75 ØRE I RABATT
PER LITER BENSIN**

**PT. 150 ØRE I RABATT
PER LITER DIESEL**

Beregningsgrunnlag for rabatt er den til enhver tid gjeldende ESSO CARD™ listepris.

**PT. 20 % I RABATT PÅ
BILVASK FOR BEGGE
RABATTORDNINGER**

Med stempelkort eller Esso App, gis hver 6 vask gratis, noe som gir en totalrabatt på ca 37% pr vask.

Alle priser og rabatter er inkl mva

Søknadsskjema finner du på hjemmesiden til Fordelstorget eller ved å kontakte oss.

Kundeservice: tlfnr **66812770**, innvalg **3**,
epost: **cvsales@wexinc.com**

Allerede kunde? Betingelser oppdateres automatisk men ta gjerne kontakt om du trenger flere kort eller har andre spm.

**Velkommen til en god opplevelse på en
Essostasjon nær deg!**



PUNKTLIGHET VINNER KRIGEN OM KUNDENE

– Har vi en avtale med kunden, så er vi der tidsnok, sier Erik Bastiansen. Det er slik han skaffer seg et godt rykte og vinner kampen om kundene.

GODT INNTRYKK: Oppmøte til riktig tid er slikt som får kundene til å snakke pent om Erik Bastiansen.

Georg Mathisen

– Det er jo en selvfølge at det er slik. Særlig nå i en periode der det har vært litt nedgang her, sier Bastiansen. Han driver Bastiansen VVS & Vedlikeholdsservice i Os i Hordaland, men har også mange oppdrag i Bergen.

God omtale

– Vi skal være der tidsnok eller gi beskjed i god tid. Det scorer vi på etterpå. Det gir oss god omtale, konstaterer rørleggeren. Han prøver å holde mandagene åpne, både for å fullføre hos kunder der jobben har tatt litt lenger tid og for å ta unna det som har dukket opp i helgen. Ordreboken er full, men det blir den ikke lenge hvis han ikke holder løftene sine.

Erik Bastiansen arbeider mye hjemme hos privatkunder.

– Vi har stort sett rehabilitering av bad og service. I tillegg har vi selvsagt prosjekter med nye hus. I tillegg til komplette pakker med alt av sanitær og gulvvarmesystemer,



leverer jeg også varmepumper og er godkjent Toshiba-forhandler.

«På»-knapp

Rørleggeren har arbeidet offshore, men mistet jobben og startet firma på land i stedet. Hit har han tatt med seg mye som skulle være selvfølgelig, men som likevel ikke alle klarer.

– Når du er på jobb, har du en bryter som er «på». Det er du nesten nødt til å ha i dag. Det er viktig at man går ordentlig kledd, og det er viktig hvordan du fremstår for en kunde. Førsteintrykket avgjør, og ikke minst hvordan du kommuniserer, sier Bastiansen.

– Når folk investerer 250 000 kroner i nytt bad, skal de ikke ha noen kommunikasjonsvikt!

Bastiansen bruker den omstridte Mittanbud-siden på nett. Her gir kundene

ham solid score, blant annet fordi han er punktlig. Samtidig er han bevisst på hvilke oppdrag han ser på. Noen kunder får ham til å gi et anbud som de så bruker som grunnlag til å leie inn noen billigere og svartere til å gjøre jobben.

Punktlig og effektiv

I Gamle Fredrikstad driver Arild Finnerud i samme bransje. Han er like opptatt av å være punktlig, men han argumenterer først og fremst med at det holder utgiftene nede.

– Vi har ikke tid til å søle bort mye tid, sier Finnerud. Afi Østsidens Vann og Varme, som firmaet hans heter, har mange oppdrag som er repeterende og dermed kan gjøres effektivt, mens rundt 40 prosent av jobben skjer hjemme på badet hos privatkunder.

Der er forberedelsene avgjørende for å kunne være både punktlig og effektiv:

– Vi prøver å innhente mest mulig opplysninger hos kunden. Nå som kundene har smarttelefoner, ber vi dem ta bilde av det som skal gjøres. Da er vi mye bedre forberedt og ser hva vi skal gjøre og hva vi skal ha med oss, fastslår Arild Finnerud.



FORBEREDT: Arild Finnerud ber kundene ta bilde av det som skal gjøres. Dermed er rørleggerne hans bedre forberedt når de møter opp.

PEUGEOT EXPERT OG PARTNER

MESTERLIG ARBEIDSPASS



KLIKK HER
FOR MER INFO 

**PEUGEOT
EXPERT MESTER**
fra 244.900,-
eks mva.

**PEUGEOT
PARTNER MESTER**
fra 185.900,-
eks mva.

TILGJENGELIG MED 4X4



PEUGEOT

Peugeot Partner og Peugeot Expert har mye utstyr som gir deg en nyttig, fleksibel og komfortabel arbeidsplass. Bilene har stor lasteevne, 3 fullverdige seter, 2 skyvedører med vindu**, komfortvegg for bedre benplass og mulighet for lasteluke til lange gjenstander, Dab+ med Bluetooth og berørings-skjerm**, cruise control og LED-lys foran**. Gjerrige Euro 6 motorer sikrer god driftsøkonomi.*

*Forbruk blandet kjøring fra 0,41 l/mil - 0,51 l/mil, CO2-utslipp fra 108 g/km - 133 g/km. Forbehold om trykkfeil. Bildet er illustrasjonsfoto, utstyr kan avvike. Importør Bertel O. Steen AS. ** Expert Mester L1 har avvikende utstyr.



Hagenbygg lærer opp tømrerne selv

OPPDAL: Opplæring av egne ansatte har vært svært viktig for Hagenbygg AS helt siden den ble etablert i 1998.

AV HARALD VINGELSGAARD
POST@BYGGMESTEREN.AS

Erfarne tømre gir opplæring til lærlinger på byggeplassene. Alle de seks tømrerne i Hagenbygg AS har svennebrev etter å ha gått læretida i bedriften.

– På den måten kan vi forme våre egne fagfolk slik vi vil ha dem, og så slipper vi å plukke vekk uvaner de har lært på forhånd andre steder, forklarer daglig leder og byggmester Bjørn Atle Hagen.

– Hos oss må hver og en ta ansvar. Vi går ikke og peker på detaljer hele tida. Vi tar hensyn til nivået lærlingene er på, og gir dem tillit i forhold til det. De er med og diskuterer praktiske løsninger, og jobben skal gjøres slik vi har kommet fram til i fellesskap. Stort sett fungerer dette veldig bra, fortsetter den daglige lederen.

GLØDE FOR TØMRERFAGET

Hagenbygg blir som oftest kjent med nye fagfolk tidlig. Flere av dagens tømre var på utplassering i firmaet som elever på byggfag på videregående skole. Firmaet har også et godt samarbeid med lærerne på videregående skole, slik at de får hjelp til å finne ungdom som passer inn hos dem.

– Jeg vil ha ungdom som gløder for tømrerfaget, sier Bjørn Atle Hagen.

Tømrerbedriften legger vekt på fagkunnskap. Hver enkelt må arbeide nøyaktig, være selvstendig og ha en helhetlig forståelse for prosjektene de arbeider med – se litt fram i tid i prosjektet. Bedriften er også svært opptatt av trivsel på arbeidsplassen.

– Vi prøver så godt vi kan å ta vare på de ansatte og skape et godt arbeidsmiljø. Trivsel er viktig. Er det et eller annet våre ansatte er misfornøyde med, tar vi et møte, og samarbeider oss fram til en konklusjon.

Vi møter Bjørn Atle Hagen på en av byggeplassene i Oppdal hvor firmaet setter opp en funksibolig. Tømrer Kjell Arne Hårstad bygger huset sammen med lærling Jørgen Dahle Bakken. Lærlingen fikk sitt første møte med Hagenbygg da han var utplassert som elev på byggfag i Oppdal videregående skole.



– Jeg er for rastløs til å sitte stille hele dagen, sier lærling Erlend Hagen som er nøye med panelet. Tømrer Ole Jørgen Flatmo sjekker at det blir pent.



FAKTA

HAGENBYGG AS,
OPPDAL

Startet i 1998 av Bjørn Atle Hagen og faren Arne.
10 ansatte. Seks er tømrere og to tømrerlæringer.
Restaurerer og bygger om og bygger nye hus og hytter.
Omsetning i 2016: 12,3 millioner kroner.
Markedet er for det meste i hjemkommunen.
Medlem i Byggmesterforbundet.

Denne hytta på Skaret på Oppdal har byggmester Bjørn Atle Hagen (t.v.) i Hagenbygg tatt over. Den skal bygges ferdig av tømrer Ole Jørgen Flatmo og lærling Erlend Hagen.

– Jeg ville hit fordi jeg kjente til Bjørn Atle og noen av dem som arbeidet i bedriften fra før. Jeg hadde hørt at det var veldig godt miljø her. Jo flere ganger jeg var i Hagenbygg i praksis, desto mer lyst fikk jeg til å fortsette her. Jeg søkte lærlingplass og fikk den. Det trives jeg med, sier lærlingen.

Tømrersvenn Hårstad hadde også praksis i firmaet før han gikk læretida der. Han har siden vært ansatt i åtte år. Hårstad bringer firmakunnskapen videre til lærlingen.

– Jeg lærer bort det jeg selv lærte og legger vekt på at lærlingen skal gjøre skikkelig godt arbeid første gang. Jeg maser ikke på ham for at han skal skynde seg, men gir ham i stedet ansvar og hjelp når det trengs, sier Hårstad.

FIBERPUSS OG OPPDALSKIFER

Tømrersvennen og lærlingen bygger funkishuset som har om lag 150 kvadratmeter gulvflate til sammen i sokkel og første etasje. Bygget er satt opp i mur og betong som ferdige elementer. Et minimalistisk bygg med store vinduer.



Byggmester Bjørn Atle Hagen (t.h.) sammen med tømrer Ole Jørgen Flatmo (t.v.) og lærling Erlend Hagen i hytta hvor de legger panel på veggene – uten lister

Utvendige fasader får en kombinasjon med fiberpuss og murt Oppdalskifer.

– Dette er et spennende prosjekt fordi ikke alt er rett fram, sier Hårstad.

Det blir åpen løsning mellom stua og kjøkkenet. På gulvet skal de legge heltre eik i hele lengder, på det lengste 10,5 meter.

Trappa mellom sokkeletasjen og første etasje skal bygges i en del med tre og en annen del med stål spesiallaget av en lokal smed.

– Her er det variert og fint arbeid, fortsetter Hårstad som dermed sikrer at lærlingen lærer mye forskjellig i prosjektet.



Tømrer Kjell Arne Hårstad (t.h.) gir lærling Jørgen Dahle Bakken noen tips om nøyaktighet før han skjærer til gipsen.

HYTTE PÅ FJELLET

I Skaret som er et hytteområde i Oppdal, treffer vi en annen tømrer og lærling, Ole Jørgen Flatmo og Erlend Hagen, en av sønnene til sjefen.

– Jeg hadde lyst til å bli lærer. Men jeg liker ikke å sitte stille hele dagen. Jeg er rastløs. Derfor skal jeg bli tømrer i stedet, sier Erlend Hagen.

Tømrer Ole Jørgen Flatmo har arbeidet ni år i Hagenbygg, etter at han hadde vært lærling og tatt svennebrevet i bedriften.

– Jeg legger vekt på at Erlend skal arbeide selvstendig, selv sagt med veiledning. Jeg hjelper til når det trengs, sier tømrer Flatmo.

I hytta er det mange vinkler, både i veggene og opp mot taket. Det skal dessuten være listefritt så det stilles store krav til nøyaktighet. Et fint sted å lære for en lærling, med andre ord. ■

BYGGMESTER
SKOLEN

LÆR MER OM FUKT OG FUKT- KONTROLL

En av de største utfordringene vi har i byggfagene er fukt. Utøver du fuktkontroll under oppføring av nye bygg? Gir du gode og riktige råd til kundene dine i forbindelse med arbeider på eksisterende bygg?

Byggmesterskolen tilbyr et dagskurs som omhandler fuktmekanikk og fuktkontroll. Eksempler på temaer i kurset: fukttransport, kondensering, kapillærsug, soppdannelse, duggpunkt, lufting, sperresjikt, avfukting og innbygd fukt.

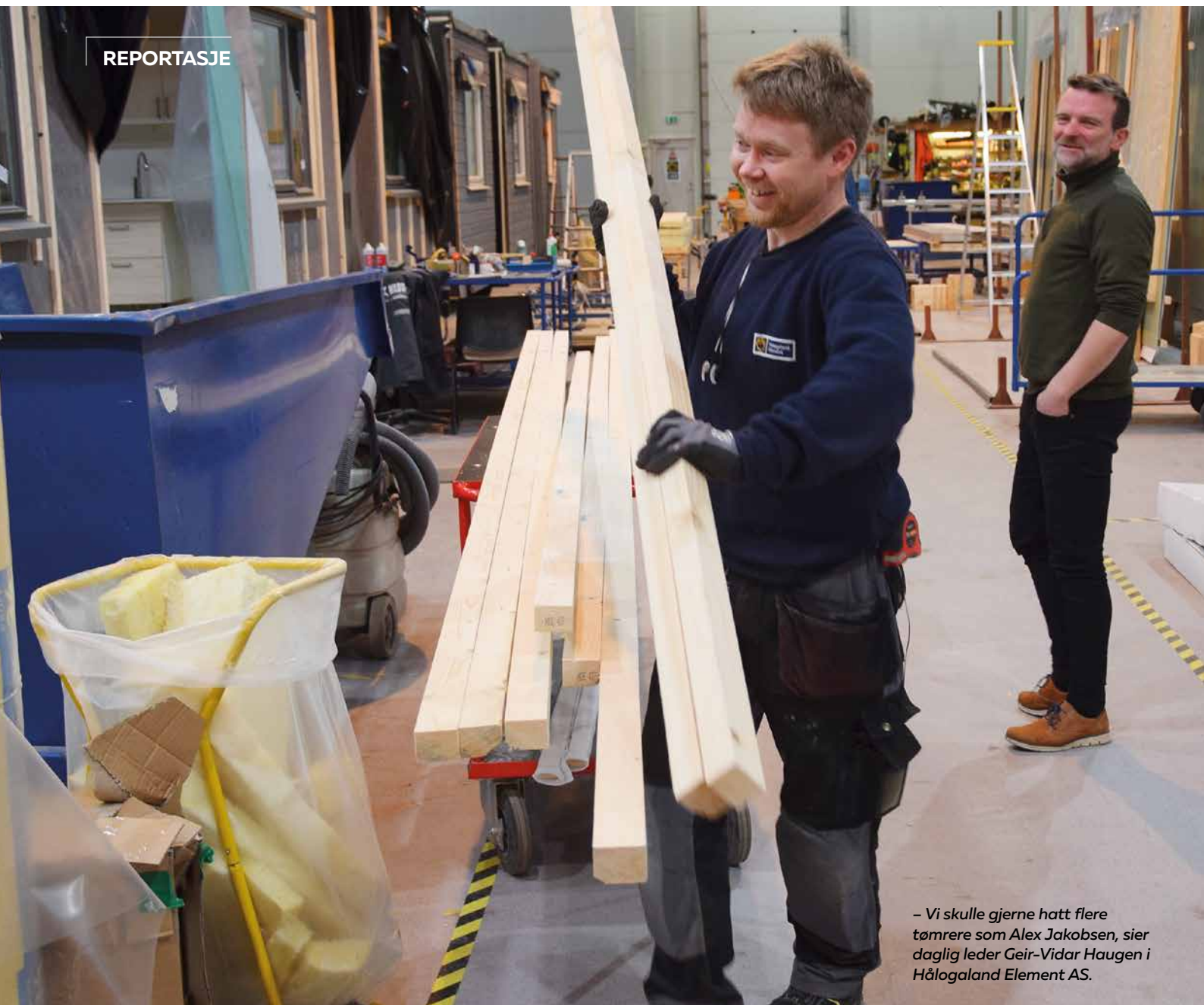
Det er også lagt inn praktisk fuktmåling av prøvestykker, og veiledning om dokumentering av målingene.

Følgende kurs er åpne for påmelding:

- Oslo, 11. april
- Stavanger, 25. april
- Tromsø, 12. juni

Mer informasjon og påmelding:
www.byggmesterskolen.no

BYGGMESTERFORBUNDET



– Vi skulle gjerne hatt flere tømrere som Alex Jakobsen, sier daglig leder Geir-Vidar Haugen i Hålogaland Element AS.

Elementer og moduler til boliger og brakker:

Kan bygge smått også

RISØYHAMN, NORDLAND: Som oftest leverer Hålogaland element moduler og elementer til boliger og brakkerigger. Men de kan bygge smått også. To hytteanneks på 15 m² på gårdsplassen deres viser det.





Elementer og moduler bygges på tre jigger i hallen. I forgrunnen er Mindaugas Saltenis i gang.

«HE Bua» er annekse som er bygd for å demonstrere hvor mye 15 m² kan romme.





To kommende prosjekter som firmaet leverer moduler til: En treetasjes blokk som skal bygges på Svalbard, og en kompakt og robust bolig som bygges for vanskeligstilte.

«Uansett hva elementene skal brukes til, er kvalitetskravene de samme strenge. Basen ved hver jigg sørger for at alt blir bygd som bestilt.»



Tre eneboliger i rekke som er bygd i Stokmarknes med elementer fra Hålogaland Element.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

– Disse annekse har solgt seg sjøl allerede før vi har tenkt på om vi vil bygge og selge dem, smiler daglig leder Geir-Vidar Haugen.

– Vi har bygd dem for å vise at en brakkestørrelse på 15 m² kan romme alle nødvendige funksjoner: Fire sengeplasser, kjøkken og bad. Minimumskravet på 35 m² i forskriften, gjør at de ikke er aktuelle som boliger. Men som annekst til ei hytte, kan de egne seg, fortsetter han.

FUNKISBOLIGER OG BRAKKER

Produksjonen til Hålogaland element styres av kundenes etterspørsel. Da vi var på besøk i januar, bygde tømmerlagene moduler til et boligprosjekt for Norgeshus i Harstad og til en brakkerigg til Alta.

– Uansett hva de skal brukes til, er kvalitetskravene de samme strenge. Vi har tre jigger i hallen, og en bas ved hver jigg sørger for at alt blir bygd som bestilt, forsikrer den daglige lederen.

Dagens brakker skal gi anleggsarbeiderne den komforten de forventer med sove- og oppholdsrom, kjøkkenkrok og et bad. Modulene til boliger bygges med det meste ferdig innendørs og en standard som boligkunder forventer. I én av modulene er kjøkkeninnredningen på plass. I en annen som blir halve stua, er en av veggene kledd med liggende, gråbeiset panel, de øvrige veggene er kledd med hvitmalte gipsplater.

Modulene skal bli til boliger av typen Trend 2 som Norgeshus kaller konseptboliger. De bygges i to etasjer med bad i begge etasjene.

FORBEREDT PÅ MODULER

– Når prosjektene planlegges til modulbygging helt fra starten, blir resultatet best. Det er sånne prosjekter som leveres med høy grad av ferdigstillelse, vi helst vil levere til, sier Haugen og utdyper: – Produksjonen vår blir mest rasjonell om det er tegnet til modulproduksjon. Ofte må vi omarbeide tegninger fra kunder for å tilpasse dem til systemet vårt.

SIKRE PÅ TETTHETSKRAVENE

– Monteringen er enkel, mener Haugen. – En veileder fra firmaet er med til tømmerne får flyt i monteringen. Særlig tettingen mellom modulene er viktig. Vi bruker dobbel vindtetting, og har duk som overlapper og teipes før vindtetteplatene legges på. Underveis tetthetsmåler vi for å være på den sikre sida. Det blir kostbart å rette opp om tetthetskravene viser seg ikke å være oppfylt, poengterer Haugen.

TØMRERE LOKKES IKKE

Selv om mange tømrere kan være lei av å jobbe ute i all slags vær, er det ikke mange nok som kan tenke seg å praktisere faget sitt i element- og modulproduksjon under tak i Risøyhamn på Andøya.

– Vi skulle gjerne rekruttert flere lokalt, men interessen er for liten. Kanskje fordi noen synes vi ligger usentralt til, for langt fra Sortland som er nærmeste by. Bedre blir det vel ikke nå når det ikke lenger er fullt tilbud om bygg- og anleggsteknikk på Sortland som er den nærmeste videregående skolen, mener Haugen.

Firmaet har rekruttert flere polske og litauiske tømrere som gjør en god jobb. Flere av dem har også valgt å etablere seg der med familien.

CODE KONSULENTER

Uten selv å bygge et eneste hus fra Norgeshus' kataloger, er Hålogaland Element medlem i kjeden. Geir-Vidar Haugen forklarer sammenhengen: – Vi leverer elementer og moduler til andre som bygger for enkeltkunder og vil ikke dermed konkurrere med dem. Når vi likevel er medlem, er det fordi Norgeshus har gode konsulenter som vi har stor nytte av. Uten den hjelpa vi får derfra, kunne vi ikke klart oss med bare tre mann i administrasjonen!

Haugen har godt håp om at andre medlemmer i Norgeshus etter hvert vil benytte seg av deres elementer og moduler. Han regner at modulene som ble produsert i januar, kan hjelpe på som en god referanse. ■



Inne i annekset sitter Geir-Vidar Haugen ved kjøkkenbordet og har sove- og oppholdsrommet bak seg, et soverom og et lite bad foran seg.

FAKTA

HÅLOGALAND ELEMENT AS, RISØYHAMN

Heleid av Leonhard Nilsen og Sønn. Etablert i 2000 for å bygge brakkerigg til entreprenørvirksomheten. Begynte med brakker, bygger elementer og moduler for proffkunder over hele landet. Medlem i Norgeshus og Byggmesterforbundet. 21 ansatte, 18 tømrere, tre på kontoret.



Stor omsetning på 900 innbyggere

– Vi startet som et sagbruk, men nå er det meste av aktiviteten vår knyttet til boliger og hytter i Systemhus, forteller daglig leder Odd Rune Heggen i Valldal Høvleri.

VALLDAL: Camping- og hyttefolk betyr mye for Valldal Høvleri. Men aller helst vil de bygge boliger og hytter.

AV JØRN WAD
POST@BYGGMESTEREN.AS

I et par år har Valldal Høvleri AS samarbeidet med Systemhus, og daglig leder Odd Rune Heggen lover det:

– Det er godt å samarbeide med en kjede med orden og system som de har i Systemhus. Vi har vært innom flere opp gjennom årene, og kan ikke akkurat si det samme om alle.

– Mange boligkunder har tanker om hvordan huset deres skal se ut, og det er skikkelig hyggelig når de finner noe i boligkatalogen vår som er i nærheten av det de forestiller seg, slår han fast.

En egen prosjekttegner kan hjelpe til om kjøperne vil endre på husene eller det er andre prosjekter de ønsker å gjennomføre.

DE FØRSTE LEILIGHETENE

12 av firmaets 20 ansatte er tømrere som står for hus- og hyttebyggingen. De holder nå på å slutføre det største

boligprosjektet firmaet har bygd, Grandegarden med 17 leiligheter.

– Det er bygd med betongelementer og stål i konstruksjonen og vi har bygd kortvegger og deler av langveggene med bindingsverk og trekledning, forteller Heggen.

Det er første gang det blir bygd et leilighetsbygg i denne størrelsen i Valldal. Derfor har byggingen gått over lang tid for å kunne modne markedet. Nå er det bare tre av de 17 leilighetene som ennå ikke er solgt, og det er Heggen bekvem med.

TYPEHUS I 30 ÅR

Valldal Høvleri AS ble startet som sagbruk av Heggens far rett etter andre verdenskrig, og ble utvidet til høvleri på 1960-tallet. Siden 1986 har firmaet også bygd hus, og fra 1995 har byggevare vært en viktig del av virksomheten.

– 2016 ble et spesielt år for oss, for 30 år etter at vi startet med å bygge boliger, åpnet vi en splitter ny byggevarebutikk. Den ledes av en mann med bakgrunn fra dagligvare som vet å utnytte hver eneste centimeter i butikken. Vi har nesten like mye her som i delelageret i en bruktbilforretning, humrer han.

OMSETTER FOR 40 MILLIONER KRONER

Heggen forteller om en gradvis utvidelse av selskapet hele tida, helt til de nå har nådd en årlig omsetning på vel 40 millioner kroner. De 900 innbyggerne i kommunen er



En av eneboligene firmaet har bygd det siste året. Det er en kundetilpasset katalogmodell. (Foto: Valldal Høvleri)

ikke på langt nær grunnlag for en så stor omsetning, men tilreisende camping- og hyttefolk til de rundt 500 hyttene hjelper bra. For ikke å snakke om de om lag 1 000 faste campingvognene.

Det er først og fremst klimaet som trekker turistene til Valldal. Her kan de få det mer sommerlig enn i Ålesund.

SIKRER ARBEIDSPLASSENE

Det er mange som mener firmaet bør vokse videre eller kanskje legge om for å tjene mer penger. Det vil ikke Heggen høre snakk om! Når styret er samlet, er det fokus på å sikre arbeidsplassene, og utvikle en drift som kan opprettholde status quo mer enn

å vokse, understreker han.

Likevel er det blitt plass til en egen betong- og flisavdeling, samt investering i en egen lastebil som kan bidra til at folk får byggevarene levert på byggeplass i rett tid.

FLERE PROFFKUNDER

– Det er en veldig lang prosess fra noen går i byggetanker og til det faktisk er et byggeprosjekt i sving. Det betyr at vi må bruke en del ressurser om vi skal få fulgt opp skikkelig. Om vi likevel ikke får et oppdrag vi har regnet på, hender det ofte at vi likevel leverer materialene. Proffkundene er en stadig voksende kundegruppe, slår Heggen fast. ■

I 2016 kunne Valldal høvleri åpne byggevarebutikken i nye lokaler. (Foto: Valldal Høvleri)



FAKTA

VALLDAL HØVLERI AS

Forhandler boliger og hytter i Systemhus. Byggevareforretning i Byggtorget. Daglig leder er Odd Rune Heggen. 20 ansatte (? Proff.no sier 32 ansatte i 2016), 12 av dem er tømrere og håndverkere. Valldal ligger på Sunnmøre, ca. 80 km fra Ålesund og Molde.

**OPPDATER DINE
ANSATTE MED
FAGSTOFF FRA
BYGGMESTEREN!
KUN KR 435,-
PR ABONNEMENT
FOR 10 UTGAVER**

For kun kr 435,- kan du gi dine ansatte et eget
abonnement på tidsskriftet Byggmesteren slik at de også
kan holde seg oppdatert i tømrerfaget.

Bestill flere abonnement på byggmesteren@medievekst.no
eller ring **46 98 67 70**.

Forutsetter et hovedabonnement. Dette koster ordinært kr. 750,-

BYGGMESTEREN

FOR DEG SOM JOBBER I TØMRERFAGET

TØMREREN

**SKYTER TRE-
SPIKER FOR
FØRSTE
GANG**



**SLITESTERKE
VERKTØY-
VESTER**

**RASK OG ENKEL TILGANG
TIL DINE VERKTØY.
SIDE 47**



**BEDRE INNE-
LUFT UTEN
KANALER**

SIDE 42

SKYTER TRESPIKER FOR FØRSTE GANG

- Jeg som er en treskalle, synes dette er helt fantastisk, sier tømrer og formann Toralf Pedersen i Norgeshus KV Bygg Suldal.



TRESPIKERPISTOLEN fra italienske Fasco fungerer som en vanlig coil spiker- eller dykkertpistol. Munningen er litt større og kan være litt uvant for siktet.



I BRUK Alf Daniel Grov støtter mens Toralf Pedersen skyter.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

– Trespiker er miljøvennlig, har lang holdbarhet og verner godt mot fukt- og rustskader. Men vi trenger nok litt tid til å bli kjent med hvordan denne nyheten skal brukes, sier Pedersen.

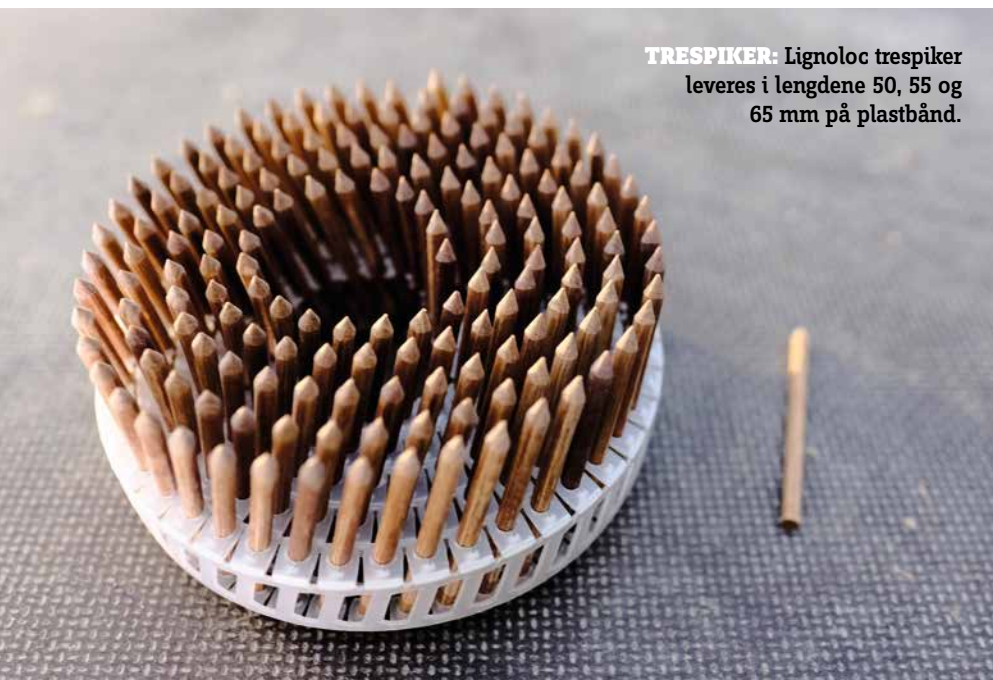
RIMELIG ALTERNATIV

Tømmerne innreder Suldals nye svømmehall og har åtte kilometer granspiler som skal opp på vegger og i vindussmyg. Her inne blir det så fuktig at korrosjonskravet er C5, det samme som på oljeplattformer.

– Derfor planla vi å bruke svært kostbare skruer. Så foreslo Motek at vi skulle prøve trespikeren fra Lignoloc som innfrir kravene og er rimeligere. Som tømmerer syntes vi dette var spennende, sier byggeleder Morten Jelsa.

Når Byggmesteren kommer, har fagfolkene skutt med trespiker i to dager. De har møtt noen utfordringer, sier Jelsa:

– Veggene er i betong som er lektet ut, lydisolert og kledd med en mørk fiberduk. Spilekledningen skal bedre akustikken i svømmehallen og er forbehandlet med brannimpregnering og svart beis, forklarer byggelederen.



TRESPIKER: Lignoloc trespiker leveres i lengdene 50, 55 og 65 mm på plastbånd.

KAN HAMRES

Trespikeren er laget av hardeste bøk som er kuttet i riktig fiberretning under produksjonen og tilsatt ekstra kvae. Den er sterk nok til at du kan skyte den eller hamre den inn for hånd.

Men resultatet blir ikke alltid godt når den treffer kvist i spilene. Med mørk fiberduk over spikerslagene og svarte spiler, må tømmerne Pedersen og Grov sikte nøye.

– Selv om vi har satt opp spikerslaget, skyter vi litt i blinde. Treffer vi kvist, så kan vi bore ut trespikeren, sier Pedersen og legger an spikerpistolen.

– Spilene henger bra. Rundt vindussmyg og i endene forbore vi. Så hamrer vi inn for hånd. Du skulle ikke tro at det gikk an, sier Alf Daniel Grov.

– Men vi kan ikke forbore alt. Friksjonen og varmen som oppstår når spikeren skytes →



SVØMMEHALL: Suldals nye svømmehall åpner for badende i august.

inn, er også det som gir best feste, minner Pedersen om.

Tømrerne mener at trespikeren er et lovende festemiddel.

– Dette kan vi kanskje bruke til utvendig kledning og alle steder med synlig spikring. Vi har jo brukt mye treplugger før, så dette føles naturlig for oss. På et treslag som osp er dette sikkert genialt, myk og fleksibel som den er. Og mange vil bruke osp som panel om dagen, sier tømrerformann Pedersen.

100 PROSENT TRE

Byggeleder Morten Jelsa tror at mange byggherrer vil etterspørre trespiker.

– Trearkitektene kommer til å elske dette! Folk blir mer bevisste på materialbruk og trespiker er et sånt tiltak som alle skjønner. Vi bruker jo en del kledning med spiler i vanlige boliger også. Kundene er opptatt av

innemiljøet og vil ha noe som kompenserer for lyd, sier Jelsa.

Hadde granspilene vært tynnere enn 25 mm, ville ikke trespikeren vært aktuell. Tømrerne oppdaget også at 55 mm trespiker ble for langt for disse spilene. Da de gikk ned til 50 mm, ble resultatet bedre.

– Husk at den er noe tykkere enn vanlig spiker. I skjøter, ender og andre detaljer kan den være utfordrende, sier Jelsa. Han tror tømrerne vil spare tid på å bruke trespiker i stedet for skruer, selv om det er mange meter igjen.

– Vi skal finne den beste måten å gjøre dette på. Prisen er ikke avskrekkende og det virker som et godt alternativ til skruer. Nå gjør vi oss ferdig med Suldal svømmehall før vi konkluderer, men det går unna allerede, sier byggeleder Morten Jelsa. ■



FØRSTE GANG: - Dette er første gang denne trespikeren brukes ute på et større prosjekt i Norge, sier byggeleder Morten Jelsa i Norgeshus KV Bygg Suldal.



INNVEDIG: Store partier innvendig skal kles med granspilene.



FORBORING: Alf Daniel Grov forborer i kanten.

Vår største klatrer.



KLIKK HER
FOR MER INFO

Volkswagen Crafter med 4MOTION.

Det bor nærmest uendelige valg og muligheter i en Crafter. Den kommer i 3 høyder og 3 lengder, du kan velge mellom forhjulstrekk, bakhjulstrekk eller 4MOTION firehjulstrekk, og du kan få den som både varebil, skapbil, pickup og minibuss. I tillegg til god plass og god fremkommelighet tilbys Crafter også med hele 16 nye førerassistentsystemer som bidrar til å holde deg trygt på veien. Rommer mer gjør den også – hele 18,4 kubikk for å være nøyaktig. Crafter fåes i tillegg med 8-trinns automatgir for enda mer komfortabel kjøring. Et viktig poeng når man har bilen sin som arbeidsplass. Velkommen til prøvekjøring. Volkswagen Nyttekjøretøy. Norges mest populære arbeidsplass på fire hjul.



Nyttkjøretøy

Crafter fra kr 344.150,- eks.mva. Prisen er veiledende levert Oslo inkl. leveringsomkostninger. Frakt til forhandler utenfor Oslo og årsavgift kommer i tillegg. Drivstofforbruk blandet kjøring 7,4-9,1 l/100 km, CO₂-utslipp 195-237 g/km. Avbildet modell har ekstrautstyr utover standard.



BLÅSTE AV: Undertak med tekking blåste av og havnet dels over bilene som sto ved huset. På bildet ser vi hvordan spiker står ut fra lektene. (Foto: Elise Angell/NRK)

SKRUER KUNNE HOLDT PÅ TAKET

Vinterstormen som herjet Vestlandet med orkan i kastene midt i januar, rev tekking og undertak av et nytt hus i Fjell kommune ved Bergen. Undertaket var ikke festet med skruer som forutsatt.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

– Vi har en fastsatt og godt dokumentert prosedyre som viser at 48 x 48 mm oppføring skal festes med skruer. Beklageligvis hadde tømmerlaget i dette tilfellet brukt spiker og spikerpistol, sier Torkel Engeness, konsernsjef i IEC Hus.

Konsernsjefen svarer med en epost på Byggmesterens spørsmål om grunnen til at hele undertaket kunne blåse av, og hva boligkjeden har lært av det.

– Etter denne hendelsen, har vi gått gjennom leveranser fra samtlige av våre lag og



LANGT AVGÅRDE: En del av taket la seg i marka bortenfor tomte. (Foto: Elise Angell/NRK)

fått verifisert at alle benytter skruer. Det var bare laget som jobbet på dette prosjektet som hadde benyttet spiker, og det hadde de

dessverre også gjort på to andre bygg på det samme prosjektet. Disse feilene er nå utbedret, fortsetter Engeness.

FØLGER BEDRE MED

– Vi føler oss trygge på at denne feilen ikke vil bli gjentatt av noen av våre arbeidslag. Dette skyldes for det første at alle øvrige arbeidslag var godt kjent med at skruer skulle benyttes og for det andre at det selvsagt har vært ekstra oppmerksomhet rundt dette i kjølvannet av det som har skjedd. I tillegg er byggelederne som overvåker at monteringen følger prosedyrene, også ekstra oppmerksomme på dette punktet, skriver Egeness.

ISO-SERTIFISERT

– Som selskap legger vi stor vekt på at våre prosesser skal være grundig dokumentert og at de fastsatte prosedyrene etterlevs. Dette er en viktig del av vårt ISO 9001 sertifiserte kvalitetsarbeid. I kjølvannet av det som har skjedd, vil vi fortsette arbeidet med kontinuerlig forbedring av disse prosessene. Dette inkluderer blant annet systematisk opplæring, utvidet bruk av elektronisk dokumentasjon og styrket byggeledelse.

MASKINSPIKER ER SJELDEN GODT NOK

– Velg preaksepterte løsninger fra SINTEF Byggforsk, sier fagkonsulent Jens Morten Søreide i Byggmesterforbundet som anbefaling til alle som er usikre på innfesting. De preaksepterte løsningene tar høyde for ulike vindbelastninger i kommunene rundt om i landet og viser minimum dimensjon på materialer og innfesting.

– Spikerpistol med maks 90 mm spiker vil ofte ikke være godt nok. For med tommelfingerregelen om at spikeren bør gå to tredeler inn i taksperra, og lektene er 48 mm, må spikeren være minimum 125 mm lang. Det går an å spike for hånd, men det er en tung jobb. Nye skrudriller med slag er kraftige og effektive og langt lettere å bruke til dette, fastslår Søreide.

Han minner om at vinden gir et kraftig sug når den passerer over et skråtak som i dette eksempelet.

FØLG MONTERINGSANVISNING

– Det er alltid viktig å følge produktleverandørens ytelseserklæring og monteringsanvisning, påpeker Søreide.

– Ansvarlig prosjekterende har ansvaret for å velge riktige produkter og beskrive hvordan jobben skal utføres. Uten et tilstrekkelig produksjonsunderlag fra prosjekterende, er det lite hjelp i gode prosedyrer og rutiner. ■



VISER RIKTIG BRUK AV FESTEMIDLER: Produktsjef Bjarne Nordvik i Christiania Spigerverk snakker ofte med håndverkere om riktig bruk av festemidler. Her i møte med Maxbo-kunder.

DET ER MULIG Å UNNGÅ AT TAK BLÅSER AV

- Et søk på internett på «tak blåste av» gir tusenvis av treff. De aller fleste takskadene skyldes at lektene i undertaket er festet for dårlig og det kunne vært unngått om det var gjort litt mer forarbeid, mener produktsjef Bjarne Nordvik i Christiania Spigerverk.

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
PBL@BYGGMESTEREN.AS

– Ser vi på bildene fra ett av de siste tilfellene, er det helt tydelig. En stor del av taket ligger med takbelegget ned, og spiker stikker ut av lektene, sier Nordvik og viser til taket som blåste av en enebolig på Fjell ved Bergen som også er omtalt i saken til venstre.

– Mye handler om gammel vane når det blir gjort feil i innfestingen, mener han.

– Håndverkere velger spikerpistolen til å feste undertaket fordi den er rask å jobbe med og fordi det har gått bra i alle år. Så kommer vinden sterkere eller fra annen

kant, og plutselig er ikke spikerfestet godt nok likevel.

LETT Å BEREGNE

Nordvik demonstrerer med Spigerverkets eget digitale verktøy hvordan en kan vurdere og beregne hvilken spiker eller skrue som passer til ulike formål.

Solid Wood heter programmet som ligger åpent på Spigerverkets nettsider. For å bruke det, er det enkelt å opprette en profil med brukernavn, passord og epostadresse.

Brukeren må legge inn opplysninger om hva som skal festes og hvordan det skal gjøres. Hva som må fylles inn og hvor det →



STORT UTVALG: Skruer og spikerutvalget er stort, demonstrerer Hans Kristian Olsen i Christiania Spigerverk for tre tømreere i Fredrikstad Trebygg AS.

skal gjøres, skal være selvforklarende. Når de etterspurte opplysningene er lagt inn, viser programmet skruer eller pistolspiker som er egnet til formålet og beregner lastpåvirkning og uttrekkskapasitet på dem som velges.

– Programmet hjelper til at du raskt kan finne de beste festemidlene til det bestemte formålet, og du kan være trygg på at det vil holde de lastene som du har lagt inn, konkluderer Nordvik.

Han legger til at dokumentasjon på beregningen for knutepunktet også kan skrives ut.

SKRUENE OVERTAR

Spigerverket har de siste åra solgt mer skruer enn spiker, og en ny skrue med doble gjenger har ekstremt gode egenskaper, ifølge produktsjefen.

– Med beregningsprogrammet Solid Wood kan vi sammenligne den med vanlige skruer som har gjenger i én ende. I mange tilfeller vil en dobbelgjenget skrue ha opp til fire ganger høyere uttrekkskapasitet enn en skrue med vanlig senk hode.



UNNGÅ SKJOLDER: Syrefaste festemidler anbefales til ubehandlet kledning for å unngå slike skjolder. Etter hvert som kledningen får den naturlige gråningen, vil skjoldene likevel bli borte, mener produktsjef Bjarne Nordvik.

SKRUE ELLER SPIKER

– Hvorfor kan man ikke skru alt?

– Mange gjør nok det, men spikerpistolten er jo mer effektiv der spiker gir godt nok feste. Det finnes effektive skrumaskiner

også, men utfordringen er å få lange nok skruer på bånd. I Norge brukes det mest av en skrue som er 90 mm lang og 5 mm tykk. Den er ikke vanlig å få på bånd, og må derfor settes enkeltvis i bitsen, noe som nok i mange tilfeller regnes som for tidkrevende. Tid er jo penger.

SKJOLDER OG SØRGERENNER

– Til ubehandlet kledning sier de fleste monteringsanvisninger at man skal velge rustfrie eller syrefaste skruer og spiker for at ikke syre i trevirke og galvanisering skal sverte og lage skjolder i kledningen. I praksis viser det seg at dette er et forbigående problem etter hvert som kledningen gråner. Det kan ta år, men så vil ikke spiker og eventuelle skjolder lenger være så synlige. Dette skjer først på de mest vann- og solutsatte kledningsbordene, sier Nordvik.

– Ulempen med de syrefaste er at de kan bli blanke og lyse opp som paljetter på veggen når sola står på. Antakelig vil det beste være en mattlakkert spiker eller skrue så man unngår denne avrenningen. Vi lanserer snart en slik mattlakkert skrue, reklamerer produktsjefen. ■

SMIDD OG KLIPPET SPIKER

- Det er flere leverandører av god spiker til tradisjonelt bygg-håndverk, selv om jeg ikke kjenner til alle, sier tradisjons-håndverker Ivar Jørstad.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Han jobber ved bygningsvernseteret til Buskerud fylkeskommune og tar en bachelor ved NTNU i tradisjonelt bygghåndverk.

– Utgangspunktet for fredede hus er at vi skal erstatte det vi bytter ut med like materialer. Er det brukt smidd eller klippet spiker, skal vi bruke det samme. Men dette praktiseres forskjellig, delvis på grunn av tilgangen og ut i fra kunnskap om hvor man får tak i dette, sier Jørstad.



KLIPPSPIKER: - Jeg vet ikke om noen som leverer klippspiker som ser helt ut som den fra gamle dager, sier Ivar Jørstad. (Foto: PBL)

Eldre klippspiker
(Foto: Museene for kyst-
kultur og gjenresining i
Finnmark IKS)

NOEN LEVERANDØRER AV TRADISJONELLE SPIKER

Molo AS www.moloas.com
Hovedsmann www.hovedsmann.no
Gunnar Grorud www.gunnargrorud.no
Miljømal AS www.miljomal.as
H Mabäcker Spik & Byggnadssmide AB,
Bäckefors, Sverige
Smed Mattias Helje www.heljesmedja.com
Myhre Smie www.myhre-smie.no



Se video av smidd spiker på
[https://www.youtube.com/
watch?v=tm3TDj5fNT4](https://www.youtube.com/watch?v=tm3TDj5fNT4)

KLIPPET SPIKER

– Klippspiker kom på markedet midt på 1800-tallet og var å få kjøpt til jeg begynte å snekre på slutten av 70-tallet, sier Jørstad som vil ha sin spiker så autentisk som mulig.

Gamledagers klippet spiker ble framstilt fra en plate flatt jern som var like lang som spikerdimensjonen. Så klippet man dem ut i koniske striper, en maskin tok tak i stammen på spikeren og klemte eller banket ut hodet.

– Dette gjør at spikerhodene ble litt forskjellige, sånn at når du ser en vegg som er spikret med klippspiker ser de litt ulike ut. I tillegg gjør klippinga at man får noen grader på kantene av spikeren, samt at spissen får en særlig karakter, forklarer Jørstad.

Dagens klippspiker er ikke helt som før.

– Jeg tror de produseres på litt andre måter nå. Noen maskiner banker ut hodet for hardt, slik at de blir for tynne under spikerhodet. Andre lager hodene litt for glatte og jevne. Spissene på ny klippspiker er litt forskjellig og kan rive anderledes når de trenger inn i veden.

På tross av forskjellene, er ny klippspiker et brukbart alternativ i de fleste tilfeller, mener Jørstad.

– Jada. Og dette er nok individuelt for den som spikrer og type treverk man jobber med.

SMIDD SPIKER

Til bygg eldre enn 1800-tallet kan smidd spiker være det eneste rette.

– Her kommer det an på hvor detaljert og autentisk du vil gå fram, sier Jørstad som akkurat har kjøpt en god del smidd spiker fra det svenske firmaet Mabäcker til istandsetting av et fredet hus på Ål.

– Mabäcker er to eldre brødre som fremdeles smir veldig god spiker med maskinhammer og håndkraft, sier Jørstad som også har god erfaring med smidd spiker fra flere av de norske leverandørene (se faktaboks).

Prisen på smidd spiker vil variere ut i fra dimensjon og hvor mange du kjøper. Jørstad anbefaler å bestille større kvanta et par måneder i forveien.

– Kontakt gjerne smeden eller forhandleren og be om å få en prøve først. For det kan være viktige forskjeller i utseendet og egenskapene. Jeg vil anbefale folk å se prøver før de bestiller smidd og klippet spiker, sier tradisjonshåndverker Ivar Jørstad. ■



Ventilatorene er greie å montere for tømrere. Elektriker sørger for kobling til nettet. (Foto: Lav-energisystemer)

BEDRE INNELUFT UTEN KANALER

De omtrent 50 år gamle boligblokkene utbedres med nye vinduer, balkongdører, etterisolering og vindtetting. Det tetter den gamle naturlige ventilasjonen som baserte seg på lufteventiler i ytterveggene.



Ventilasjonen ser ut omtrent som en vanlig lufteventil. (Foto: Trebetong AS)

AV PER BJØRN LOTHERINGTON
PBL@BYGGMESTEREN.AS

I de 90 blokkleilighetene i Granåsvegen borettslag på Moholt i Trondheim ble løsningen en såkalt desentral ventilasjon fra Lunos. Den består av sett med to ventilatorer som virker parvis sammen på en måte som gir avtrekk og tilluft vekselvis. Ventilasjonssystemet trenger ikke egne kanaler, de monteres i yttervegg og en åpning som er omtrent som tradisjonelle lufteventiler. De oppgis dessuten å ha en varmegjenvinning på 85 prosent.

TO OG TO VENTILATORER

Det var Boligbyggelaget TOBB som foreslo denne løsningen for Granåsvegen borettslag. Så langt er omtrent 60 av 90 leiligheter utbedret, og alle har fått to sett av ventilasjonssystemet, ett par i stue og kjøkken og ett par i soverom.

– Vi har ikke montert slike anlegg før, men ser at det er grei montering som våre egne tømrere kan gjøre. Så kommer en elektriker og kobler på strømmettet, forteller prosjektleder Jon Erik Lund i entreprenørfirmaet Trebetong AS.

Dette er 12V-anlegg så det er bare selve koblingen til nettet som krever elektriker. Siden elektrikerne likevel må inn til slutt, lar Trebetong ham sørge for all el-tilknytningen.



Rehabiliteringen er kommet langt i det omtrent 50 år gamle Granåsvegen borettslag i Trondheim. (Foto: Trebetong AS)



Ventilasjonsrøret er ikke større enn åpningen til en gammeldags lufteventil. (Foto: Trebetong AS)

Ledende på bærende trekonstruksjoner

PRECUT

BJELKELAG

TAKSTOL

www.pretre.no

Design: Farnbørg

SCANFLEXDØRA

Klassiske og moderne norske heltredører

*De fleste av livets
store hendelser
skjer bak hjemmets dører*

SCANFLEX

www.scanflex.no



PRODUKTER

IKKE ROMHØYDE TIL KANALER

– Ble vanlig ventilasjon med aggregat og kanaler vurdert?

– Det vet jeg ikke, dette kom inn som et tillegg etter at vi hadde levert tilbud på jobben med å skifte vinduer, balkongdører og etterisolering. Men jeg ser at det ikke ville vært plass til et vanlig anlegg. Det er blant annet for lavt under taket til å legge kanaler der. Denne løsningen trenger derimot ikke plass og gir likevel god inneluft. Uten ventilasjon ville det blitt for tett. Det merker vi når vi låser oss inn til ferdigbefaring i leiligheter der ventilasjonen er stengt av, sier Lund.

Siden borettslaget ligger tett ved den svært trafikkerte Omkjøringsveien rundt

Trondheim sentrum, var støy et problem tidligere. I de mest støyutsatte leilighetene hadde beboere tettet igjen de gamle luftventilene med isolasjon.

– Beboerne var nok redde for at de skulle plages med trafikkstøy siden den nye ventilasjonen må gå gjennom ytterveggen. Men så vidt jeg forstår, oppleves det ikke som noe problem der ventilasjonen er tatt i bruk, sier Lund.

IDEELL TIL REHABILITERING

– Granåsvegen borettslag er et godt eksempel på hvordan våre ventilasjonssystemer passer i borettslag og blokker som rehabiliteres og som derfor trenger ventilasjon, sier

Morten Storegjerde. Han leder den norske leverandøren Lavenergisystemer AS i Oslo.

– I de leilighetene i borettslaget som er innenfor støysonen, er det brukt ventilatorer med ekstra god lyddemping. Statens vegvesen velger også slike når de bekoster støytiltak i boliger, fortsetter Storegjerde.

Rundt om i landet har flere større borettslag installert slike anlegg. I løpet av fjoråret ble det bestilt til 500 borettslagsleiligheter.

– Anlegget må installeres i en yttervegg som minimum er 20 cm tykk for å få inn vifte og varmegjenvinner. Monteringen krever ikke så stor arbeidsinnsats, forsikrer Storegjerde. ■

FLERE DESENTRALE SYSTEMER

Det er flere som leverer desentrale ventilasjonssystemer. Blant andre Flexit og Bosch som begge sier anleggene er lette å montere.

Flexit kaller sitt system for romventilator, og sier om en av modellene: «Roomie One veksler mellom tilluft og avtrekk hvert 70. sekund. Med integrert WiFi kan flere romventilatorer sammenkobles og styres med app via telefon/nettbrett. Romventilatoren kan også styres med medfølgende fjernkontroll eller på integrert styrepanel.



Ingulf Andersen viste fram Flexits romventilator på Bygg Reis Deg sist høst.



De forskjellige bestanddelene i Bosch Vent D 2000.

KONTROLLERT VENTILASJON

Bosch kaller systemet Vent 2000 D og sier det er et kanalfritt ventilasjonssystem med varmegjenvinning som ventilerer boligen på en energieffektiv måte.

Det skal være enkelt å montere og vedlikeholde, og sies å egne seg til kontrollert ventilasjon av oppholdsrom, fuktige kjellere eller til og med skoler og små bedrifter.

Varmegjenvinningen oppgis å være opptil 90 prosent av avtrekkslufta.

BRANSJEREGISTERET



www.nordvestvinduet.no

Snekkerverksted KJØKKEN - BAD - GARDEROBE SPESIALINNREDNINGER

Aust Voll

TRE & DESIGN

Aust Voll Tre & Design

Heigreveien 148, 4312 Sandnes Tlf: 51 66 11 34

E-post: post@austvoll.no www.austvoll.no



Mange om beinet?

For kun kr 435,- kan du
gi dine ansatte et eget
abonnement på tidsskriftet
Byggmesteren.

Ring **46 98 67 70**.

Forutsetter et hovedabonnement.
Dette koster ordinært kr. 750,-

Byggdata

Tlf. 24 14 66 30

Kalkyleverktøy for håndverkere
og takstfolk

www.byggdata.no



Annonser i Byggmesteren på nett?

Kontakt Anne-Grethe Krogdahl
på agk@byggmesteren.as
eller 23 08 75 70

Annonsér i Bransjeregisteret!

Ta kontakt med Anne-Grethe Krogdahl
på telefon 23 08 75 70 eller send en e-post til:
agk@byggmesteren.as

NORSK PRISBOK 2016

norskprisbok.no

Norconsult
Informasjonssystemer

BYGGMESTERFORBUNDET MEDLEMSKAP LØNNER SEG!

Telefon: 23 08 75 77 E-post: hei@byggmesterforbundet.no
www.byggmesterforbundet.no

Har du flyttet?

Husk å gi melding om
adresseendring til Byggmesteren!

Tlf: 46 98 67 70

E-post: byggmesteren@medievekst.no



VERKTØYSLIPING AS

Henter og leverer på østlandet

www.verktoysliping.no

Mobil 932 11 439 / 997 93 140

Gamle Dalsveg 134, 2032 Maura

E-post: verktoysliping@icloud.com

SLIPEVERKSTED FOR:

Sagbruk
Treindustri
Metallindustri
Byggentreprenør
Skogentreprenør
Private

Salg av verktøy

Kalkulasjon
og innkjøp

ISy ByggOffice

stig.solem@norconsult.com | 454 04 650

www.isy.no

Norconsult
Informasjonssystemer

BYGGMESTEREN

PRODUKTER

Otovo

NY TAKSTEIN MED SOLCELLER

Norske Otovo lanserer nå en sveitsisk-produsert solcelletakstein.

– Det skjer som svar på mange henvendelser fra kunder som vil ha solceller som erstatter andre typer tekkemateriale, sier Andreas Thorsheim, adm. direktør i Otovo i en pressemelding.

Hvert år byttes mellom 6.000 og 15.000 tak i Norge. Det er det ideelle tidspunktet å montere solcelletakstein, påpeker han.

Taksteinen har ytelsesgaranti på energiproduksjon på 25 år.

Solcelletakstein på et hus med 100 kvadratmeter grunnflate vil produsere energi verdt 200.000 kroner over de neste 25 årene.

– Den energien vil bli som nedbetaling på taket, sier Lars Syse Christiansen, finansdirektør i Otovo.

Taksteinen legges som tradisjonell skifer. Den er tett så lenge den ligger i minst tre graders vinkel. Den kan brukes i alle helninger over dette, til og med som fasadeplate på 90 grader, går det fram av pressemeldingen.



SNICKERS 4250

SLITESTERKE VERKTØYVESTER

De nye verktøyvestene fra Snickers Workwear gir rask og enkel tilgang til alle dine viktigste verktøy når du trenger dem.

Den oppgraderte vesten heter 4250 og har flere fordeler og nye funksjoner som forbedret ventilasjon, samtidig som alle de smarte funksjonene fra forgjengeren er beholdt, sier produsenten.

– Det ergonomiske konseptet bak en verktøyvest, er det samme som for en ryggsekk. Vi har brukt brede skulderstropper og et justerbart belte slik at vekten tas bort fra skuldrene. Vi har også tilføyd høydejusterbare krok- og løkkesfester på skulderstroppene for å justere bærehøyden på verktøyvesten, sier salgsvikingsjef Henry Lundberg.

LITEX

BRANNSIKKER MEMBRANPLATE

Litex Brannsikker Membranplate er bygd opp av komprimert fibergips som er belagt med membran av aluminium.

Plata er vann- og damptett og er markedets eneste brannplate som er klar til flis umiddelbart.

Den erstatter to lag gips og ett lag Litex Membranplate, ifølge produsenten. Plata kan benyttes både til vegg og himling og gir et fullverdig Litex bad. Den kan benyttes som andre deler av produsentens våtromssystemer.

Membranplatene avgir ingen emisjoner eller påvirkninger til innneklimaet, forsikrer produsenten i en pressemelding.



BOSTIK PAINT
PROFESSIONAL

LETTERE Å MALE OVER FUGER

Bostik lanserer nå en ny serie fugemasser som er overmalbar, uten gjennomblødning og uten fargesprekker.

Fugemassene er fleksible og holdbare slik at malerjobben blir lett og smidig, skriver leverandøren i en pressemelding.

Bostik Paint Professional er EC 1 PLUS eller M1 godkjente og kan brukes i prosjekter med miljøkrav i henhold til BREEAM NOR.

De klassiske problemene som sprekke-dannelse mens fugemassen herder, misfarging og mørke flekker, såkalt blødninger, blir eliminert, forsikrer produsenten.

Bostik Paint Professional kommer i fem varianter og dekker bruksområder som fuging og reparasjon innendørs, samt fugemasser tilpasset utendørs bruk.

PRODUKTER

GRADE FLOOR

NY LØSNING EFFEKTIVISERER LEGGING AV FLATE TAK

Gulvsystemet Grade Floor som er brukt i våt-rom siden 2014, er nå videreutviklet til flate tak. Systemet effektiviserer leggingen kraftig, hevder produsenten i en pressemelding.

Buskerud Blikk har lagt de første takene med Grade Roof som legges på samme måte som Grade Floor. Taket leveres som prefabrikkert byggesett, det vil si ferdig tilkappet med monteringsanvisning. Det er utformet som en flat trakt. Platene legges rett på flatt underlag og gir sirkulært fall til sluk på kortere tid enn med tradisjonell fall-

sparkling. Dermed er man spart for problemer med renner, og taket slites likt over hele flaten, sier produsenten i en pressemelding.

– Vi har utviklet en skjærerobot som skjærer isolasjonsplatene med glødetråd. Tidligere har vi bare benyttet EPS, nå kan vi også benytte mineralull, og roboten skjærer den som det var smør, sier markedsansvarlig Elling Wirum i Grade Floor AS.

Kostnadene ved å installere roboten tjenes inn flere ganger gjennom redusert material- og tidsforbruk, hevder han.

HITACHI STAVSPIKERPISTOLER

SPIKERPISTOLER MED GOD ERGONOMI

Hitachi Power Tools lanserer to nye stavspikerpistoler med kraftig batteridrift og børsteløse motorer.

De 18V stavspikerpistolene Hitachi NR1890DBCL og NR1890DBRL skal gi brukerne suveren ergonomi og ytelse, lover produsenten. Maskinene er designet til proffbrukeren og håndteres som luftdrevne spikerpistoler ved spikring i trekonstruksjoner.

Maskinene har samme grunnkonstruksjon, med samme kvalitet som de luftdrevne, men er i tillegg utrustet med Hitachis patenterte «Air Spring» system – der komprimert luft, med et angitt trykk – er fylt i en lukket beholder (sylinder) som reduserer både rekyl og lydnivå.



Begge modellene er utstyrt med sikkerhetssperre som hindrer utilsiktet avfiring.



Tipset

Vi søker dyktige håndverkere!

Ønsker du kundeforespørsler rett i innboksen din? VELUX Norge AS søker dyktige håndverkere som kan sette inn VELUX takvinduer. Montørene vi samarbeider med vil bli inkludert i vår søkefunksjon Finn Montør, hvor kunder kan sende forespørsler til håndverkere i sitt nærområde. Du kan holde til hvor som helst i landet, men det er et krav at du har mesterbrev. Melder du deg på vårt gratis monteringskurs, vil du også få en egen VELUX Montør-logo ved siden av firmanavnet ditt i Finn Montør.

Interessert?
Kontakt oss i dag på 22 51 06 00 eller besøk oss på www.velux.no.

VELUX®

Vi spør fagkonsulenten:

Kan vi bygge etter tre uker?



Jens Morten Søreide svarer.

Om kommunen ikke overholder fristen for å behandle en byggesøknad innen tre uker, kan du begynne å bygge. – Men det er på egen risiko, understreker fagkonsulent Jens-Morten Søreide i Byggmesterforbundet.

Han og kollegene i Byggmesterforbundet får stadig forskjellige spørsmål som handler om tekniske løsninger og kommunenes saksbehandling.

Nylig spurte et byggmesterfirma om hvordan de skal forholde seg til en søknad som ikke blir behandlet etter gitte behandlingsfrister i kommunen. Det var gått tre uker etter at søknaden var levert, kommunen hadde til og med bekreftet at søknaden var mottatt, men etter tre uker da firmaet purret, hevdet de at den ikke var mottatt.

FORPLIKTENDE FRISTER

Plan og bygningsloven paragraf 21–7 fastsetter at det er tre ukers frist for kommunens saksbehandling av byggesøknader og søknader om igangsetting og ferdigattest.

– Vil du begynne å bygge etter tre uker, uten å ha fått kommunens godkjenning, er det på egen risiko. Du må i tilfelle være sikker på at søknaden er fullstendig med alle vedlegg, underskrifter, at den er innenfor gjeldende reguleringsbestemmelser og at det gikk minimum to uker fra alle berørte naboer ble varslet til søknaden ble sendt inn. Når alt det er på plass og det er gått tre uker, bør du purre kommunen. Hvis du er sikker i din sak og vil ta sjansen, kan du så begynne å bygge, sier Søreide.

LENGRE TID PÅ DISPENSASJON

Om det er behov for å søke dispensasjon fra tekniske krav, fra gjeldende reguleringsplan, eller det ikke er vedtatt reguleringsplan der du skal bygge, har kommunen 12 ukers frist på å behandle søknaden, framgår det av paragraf 7–4 i byggesaksforskriften (SAK10). Om kommunen trenger mer tid enn det, må den varsle søker før de 12 ukene er omme. Om kommunen oversitter 12 ukers fristen, kan byggesaksgebyret reduseres med 25 % for hver påbegynt uke.

NEPPE TILGODELAPP

Går det mer enn fire uker over denne fristen, vil saken være fritatt for hele byggesaksgebyret. – Når vi snakker om dette på kurs, er det noen som har eksempler på at kommunen har brukt over ett år på å behandle dispensasjonen, og de lurer derfor på om de kan få tilgodelapp fra kommunen i tilfelle, men det kan de nok ikke regne med, smiler Søreide. Han understreker at søkeren ikke kan begynne å bygge før dispensasjonssøknaden er innvilget. ■

Kommunen må sørge for leselig kart

– Kommunen må sørge for et skikkelig kartgrunnlag til byggesøknader. Det må i alle fall søker betale for, påpeker fagkonsulent Jens-Morten Søreide i Byggmesterforbundet. Han har fått spørsmål fra et byggmesterfirma som skal søke om et tilbygg, men som er usikker på om det kommer innenfor veglovens krav om minste avstand fra veien. Kartet kommunen har levert, er for grovt til å kunne avgjøre det.

– I stedet for å gjette seg til om man er utenfor denne minstegrensen på kart som er hentet ut fra kommunen, må kommunen sørge for et godt nok kartgrunnlag i målestokk som gjør at dette er mulig å se, mener Søreide.

– I kartet bør det være påtegnet alt som er vesentlig; som eksisterende bebyggelse, nabogrenser, byggelinje mot vei og høydekurver, sier han.

Nå står forbundet på egne bein i nord

Anne Marit Stork er i gang som leder i den etablerte region Nord i Byggmesterforbundet.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

Regionen omfatter de tre nordligste fylkene, og det første hun har gått i gang med, er å bli kjent med medlemmene i Troms og Finnmark. Fra før er hun godt kjent med medlemmene i Nordland, gjennom jobben i Byggenæringens servicekontor. Det var et samarbeid mellom Byggmesterforbundet og Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg (EBA). Nå kan hun konsentrere seg om Byggmesterforbundet, som bidrar til å finansiere stillingen i samarbeid med lokale krefter. Hun får likevel en arbeidsdag sammensatt av mange ulike oppgaver. Det kommer til å handle om næringspolitikk, medlemsverving og rekruttering til bygg og anleggsfagene på videregående skole. Ved siden av at hun har oppfølging av en del tømrer- og betonglæringer gjennom Byggopp Hålogaland.

Stork har kontor i fellesskap med NHO Nordland og ser mange fordeler i det.

STILLER SERIØSITETSKRAV

Innenfor næringspolitikken vil ett viktig område være å følge opp fylkenes og



– Når elevene får bygge noe, som for eksempel denne husmodellen, får mange øynene opp for at det er mange muligheter i bygg- og anleggsfagene, sier regionleder Anne Marit Stork.

de enkelte kommunenes håndtering av seriøsitetsskrav til leverandørene.

– Fylkeskommunen og flere av kommunene er kommet langt allerede. Narvik er den foreløpig siste kommunen som har innført krav om 10 prosent lærlinger og 50 prosent fagarbeidere hos leverandører som i «Oslomodellen». Hvordan kravene etterleves, vil likevel være verdt å følge med på, poengterer Anne Marit Stork. Hun kjenner problemstillingen fordi hun også er styremedlem i Samarbeidet mot svart økonomi i Nordland.

SNAKKER OPP BYGGFAGENE

– Rekruttering har jeg allerede jobbet med som en del av fylkets innsats for å skape økt interesse for bygg- og anleggsfagene. Jeg har besøkt flere skoler og presentert muligheter som finnes innenfor byggenæringen. Selvsagt snakker jeg fram tømrerfaget, men næringen trenger også utøvere i andre yrker som maler og murer, og jeg oppfordrer derfor unge til å vurdere de fagene også, forteller hun.

DET MATNYTTIGE TREKKER

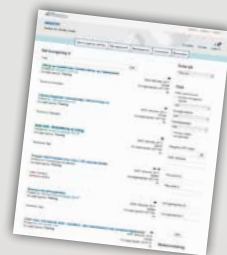
I vel to år allerede har Stork jobbet med å skape økt interesse om medlemsmøter og andre aktiviteter i Byggmesterforbundet i Salten, det vil si i Bodø og omlandskommunene.

– Medlemmene kommer på møter om vi bare har interessante og matnyttige temaer på dagsordenen, konstaterer Stork, og sier at hun gjerne tar imot forslag til møtetemaer. Som eksempel på matnyttig tema som ga godt oppmøte, forteller hun om et møte da fylkeskommunen informerte om anbudsutlysninger for oppdrag som ligger under terskelverdiene for kunngjøring i doffin.no, det vil si de som er under 1,1 millioner kroner. Da ble møterommet riktig trangt. Nå håper Stork å finne like fengende temaer til slike møter, helst i alle de tre fylkene. ■

Neste spennende tema i
BYGGMESTEREN

Gull å hente i doffin.no

Den som vil ha offentlige oppdragsgivere som staten, fylker og kommuner, må følge med på doffin.no der de fleste oppdrag skal lyses ut. Noen kvier seg for å søke oppdrag i databasen, mens andre har fått verdifulle og langsiktige oppdrag der.



0518

MATERIELLFRIST: 8. MAI

Pust ut!

SUDOKU 0318

LETT:

			8	1				4
		4	7				6	3
6	5	1		3				7
	4	6					8	1
		3	1	8			4	6
		2	6		3			
	9		4		2			
4					1	7		9
1		7	3					2

© Bulls

VANSKELIG:

		6			7			
			1	2			8	
4		2			6		5	
6		1	2			8		
	5			7		4		
2		4		5	8	7	9	
				1	5			
8							6	

© Bulls

Fyll ut de tomme feltene slik at både de lodrette og vannrette radene, samt hver av boksene med 3 x 3 felter, inneholder alle tallene fra 1 til 9.

LØSNING:

LETT:

2	5	9	8	6	3	7	1	4
6	3	1	9	5	8	2	7	4
8	1	9	2	7	5	6	3	4
5	4	6	3	9	2	1	8	7
9	7	2	8	1	6	3	4	5
1	8	3	2	6	9	7	5	4
7	9	7	3	2	1	5	9	8
3	9	1	6	5	7	9	8	2
9	2	5	9	1	8	6	3	7

VANSKELIG:

6	9	1	2	3	7	5	9	8
8	3	2	5	1	9	6	9	7
8	2	5	6	9	7	3	2	1
5	4	6	3	9	2	1	8	7
1	6	7	8	5	9	7	3	2
9	2	7	1	7	8	5	6	3
5	8	7	6	2	1	7	9	3
7	5	3	9	9	8	2	1	7
7	8	9	3	2	1	7	6	5
2	1	6	7	5	9	8	3	6



GODT Å HØRE!

Et eldre byggmesterpar skulle feire gullbryllup på hotellet der de i sin tid hadde hatt hvetebrødsdagene. Da de skulle legge seg om kvelden, spurte kona:

- Jeg rekker vel å ta av meg strømpene denne gangen?
- Ja, sukket mannen, – du rekker å strikke et par også.

Byggmesteren full tilgang

Les alt – hvor du vil og når du vil!

Alt du liker å lese på trykk i Byggmesteren, finner du nå på digitale plattformer.

Er du abonnent, får du full tilgang.

Følg med på
www.byggmesteren.as



BYGGMESTEREN  **FULL TILGANG**

BYGGMESTEREN MEDIEPLAN 2018

PRISER OG STANDARD ANNONSEFORMATER

2/1 SIDE

(385 x 260 mm)

4 farger: kr. 35.300,-

1/2 SIDE HØYDE

(90 x 260 mm)

4 farger: kr. 17.800,-

1/3 SIDE BREDDE/HØYDE

(185 x 87 / 58 x 260 mm)

4 farger: kr. 14.100,-

1/4 SIDE SPALTE

(43 x 260 mm)

4 farger: kr. 9.800,-

1/1 SIDE

(185 x 260 mm)

4 farger: kr. 25.100,-

1/2 SIDE BREDDE

(185 x 130 mm)

4 farger: kr. 17.800,-

1/4 SIDE BREDDE/HØYDE

(185 x 65 / 90 x 130 mm)

4 farger: kr. 9.800,-

1/8 SIDE BREDDE/HØYDE

(90 x 65 / 43 x 130 mm)

4 farger: kr. 7.500,-

PRISER NETTANNONSERING

TOPPBANNER, 768 x 150 piksler, kr. 7.300,- pr. uke

TOPPKNAPP, 180 x 150 piksler, kr. 3.800,- pr. uke

SKYSKRAPER, 180 x 500 piksler, kr. 2.900,- pr. uke

SKYSKRAPER, 180 x 250 piksler, kr. 2.100,- pr. uke

SKYSKRAPERKNAPP, 180 x 125 piksler, kr. 1.600,- pr. uke

NETBOARD, 468 x 400 piksler, kr. 3.900,- pr. uke

NETBOARD-STRIPE, 468 x 100 piksler, kr. 2.100,- pr. uke

ANNONSE I NYHETSBREVET, 2 ganger i uken,
270 x 120 piksler, kr. 3.300,- pr. uke.

BRANSJEREGISTERET PÅ NETT, kr. 1.000,- pr. måned.

Ved årsavtale gis 2.000,- i avslag.

Inkluderer også annonse i bladet (90 x 40 mm).

UTGIVELSER 2018

Utg.	Materiellfrist	Utgivelse
1	9. januar	23. januar
2	6. februar	20. februar
3	6. mars	20. mars
4	3. april	19. april
5	8. mai	24. mai
6	5. juni	19. juni
7	7. august	21. august
8	4. september	18. september
9	9. oktober	23. oktober
10	6. november	20. november

OPPLAG

Godkjent opplag: **5.628** ihht. Fagpressens Mediekontroll

BILAGSPRISER

Bilagskategori	Pris	Stifting, plast-pakking og porto beregnes i tillegg. Bilag kan også distribueres i deler av opplaget. Be om tilbud!
2 sider løst bilag	kr. 17.400,-	
4 sider løst bilag	kr. 31.500,-	
8 sider løst bilag	kr. 37.100,-	
4 sider stiftet bilag	kr. 26.600,-	
8 sider stiftet bilag	kr. 31.500,-	

SPELAPLASSERING/ANNET

Omslagsside 2	kr. 30.900,-	Byråprovisjon: 5 %
Omslagsside 3	kr. 29.700,-	Formidlingsgodtgjørelse: 2 %
Bakside	kr. 33.400,-	

Avbestillingsfrist: 3 uker før utgivelse

Reklamasjonsretten bortfaller hvis materiellfrist ikke overholdes. Reklamasjoner, rettelser og stoppordre må gis skriftlig.

Alle priser eks mva.

BYGGMESTEREN

Postadresse: Postboks 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

Besøksadresse: Sørkedalsveien 9

Sentralbord: 23 08 75 00 Faks: 23 08 75 50

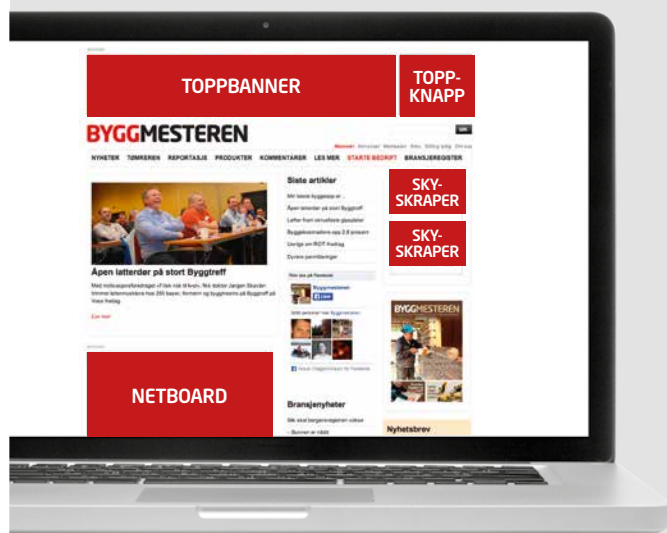
Internett: www.byggmesteren.no

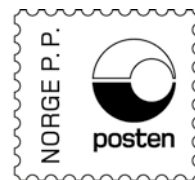
Annonser: Anne-Grethe Krogdahl

Tlf: 23 08 75 70 E-post: agk@byggmesteren.no

Grafisk utforming: Almås Design

Annonsemateriell sendes: jan@almaasdesign.no





/NORGES BESTE SORTIMENT

Vi har valgt ut de beste produsentene, både når det gjelder verktøy, festemidler og arbeidstøy.

- Sortiment skreddersydd for proffen
- Tilgjengelighet gjennom byggevarehus og proffsentre
- Egen HMS-pakke
- Eget sortiment innen fallsikring
- Sertifiserte verktøy- og festemiddelspecialister
- Full dokumentasjon

Hultafors

Snickers



DUO-FAST

Makita

Paslode



NORTON

flexovit

Granberg

isola

DEWALT

wibe

fischer

SIMPSON

Strong-Tie

Quik Drive

casco

BOSCH

3M

CHRISTIANIA SPIGERVERK

NOVIPro

KLIKK HER
FOR MER INFO

/OPTIMERA/

Monter

Du bygger - Vi tar oss av resten.